

KON. MIL.ACADEMIE
BIBLIOTHEEK
Postbus 90.154
4800 RG. BREDA

militaire spectator

WAARIN OPGENOMEN
DE OFFICIËLE
MEDEDELING VAN
DE KONINKLIJKE
LANDMACHT EN DE
KONINKLIJKE
LUCHTMACHT

KORPS

MOBIELE COLONNES

militaire spectator

MAANDBLAD

waarin opgenomen de officiële mededelingen van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht

UITGAVE:

Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap

Secretaris:

Denijsstraat 135, 2551 HJ Den Haag

Ledenadministratie:

K. Doormanlaan 274, 2283 BB Rijswijk

HOOFDREDACTEUR:

W. Walthuis

brigade-generaal der infanterie b.d.

ADJ.-HOOFDREDACTEUR:

H. A. Baaij

commodore van de Koninklijke luchtmacht

REDACTEUREN:

P. Huysman

majoor der infanterie

ir. G. M. van der Laan

kolonel van de technische staf

W. C. Louwerse

luitenant-kolonel van de Koninklijke luchtmacht

drs. J. W. M. Schulten

luitenant-kolonel van de verbindingsdienst

CORRESPONDENTIE:

Grote Marktstraat 40, 2511 BJ Den Haag. Tel. (070) 72 13 68

ABONNEMENTEN:

f 30,—, buitenland f 40,— per jaar, losse nummers f 2,75

ADVERTENTIES:

Postbus 139. 21 70 AC Sassenheim. Tel. (02522) 1 90 23

Contractprijzen op aanvraag

NADruk VERBODEN

342 Officiële mededelingen van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht

343 Korps Mobiele Colones in het zilver

345 Voorwoord, door J. M. Scheltinga, brigade-generaal der infanterie, C-KMC

346 De wordingsgeschiedenis van het KMC, door W. J. Poelen, majoor vsd der infanterie, hoofd sie 1 OCKMC

349 Het personeel van het Korps Mobiele Colones, door J. C. Schipper, majoor vsd van de Koninklijke luchtmacht, hoofd sie 1, tvs AG staf KMC

351 De opleidingen bij het Korps Mobiele Colones, door M. Koldenhof, majoor vsd der artillerie, hoofd sie S2/S3 staf KMC

354 De legerplaats Crailo, door J. P. van de Graaf, kolonel der infanterie b.d., oud-commandant Depot KMC

360 Logistiek en financiën bij het KMC, door A. J. Hesdahl, luitenant-kolonel van de Koninklijke luchtmacht, hoofd sie 4 staf KMC

362 De mobilisatievoorbereiding van het Korps Mobiele Colones, door H. van Vianen, B. E. M. Buiting en J. van Delft, majoor vsd der infanterie, majoor vsd van de Koninklijke luchtmacht, en majoor vsd der infanterie

366 Drinkwatervoorziening in buitengewone omstandigheden, door L. P. J. M. Welters, majoor vsd der infanterie, hoofd-off toeg staf KMC

369 Het ontstaan van de civiele-verdedigingsorganisatie en de taak van het KMC daarin, door E. J. Hanson, majoor vsd der infanterie

380 Boeken

OFFICIELE MEDEDELINGEN

KONINKLIJKE LANDMACHT - KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Uit de landmacht- en luchtmachtorders

- LaO 80002 (51.12/49c).** Administratieve aanwijzingen inzake opzegging tijdens de proeftijd van een verbintenis als technisch specialist.
- LaO 58098 (52/11) / LuO 58581 (52/10).** Signalering opsporingsregister (herdruk, maart 1980).
- LaO 61083 (23.2/3).** Instelling nieuwe dienstvakken bij de KL (herdruk, maart 1980).
- LaO 68004 (81/30) / LuO 68505 (81/28).** Regeling vervoer voor rijksrekening bij bijzondere omstandigheden voor militairen die om dienstredenen in het buitenland verkeren alsmede voor uit het buitenland afkomstige militairen die in Nederland hun dienstplicht vervullen (herdruk, maart 1980).
- LaO 79014 (21/49) / LuO 79510 (21/46).** Toelating tot de commissies zoals bedoeld in art. 20 Besluit georganiseerd overleg militairen (herdruk, maart, 1980).
- LaO 80007 (91.1/35).** Vaandel Regiment intendancetroepen.
- LaO 80008 (55.1/9aj) / LuO 80510 (55.1/9ag).** Wijziging boekwerk Regelingen inkomsten militairen Kl en Klu (38e wijziging).
- LaO 63049 (55.17/59) / LuO 63539 (55.17/57).** Tegemoetkomingen wegens inkomstenderving en reiskosten (herdruk, april 1980).
- LaO 72010 (55.17/83) / LuO 72509 (55.17/80).** Regeling vergoeding reis-
- kosten bij tijdelijke gezinshereniging voor achtergebleven minderjarige kinderen van buiten Europa tewerkgestelde militairen (herdruk, mei 1980).
- LaO 80009 (55.17/92) / LuO 80511 (55.17/89).** Richtlijnen voor het verkrijgen van rijkshypotheekgarantie bij aankoop van een reeds eerder bewoonde woning.
- LaO 80010 (51.14/34) / LuO 80512 (51.14/38).** Besluit praktische diensttijd beroepsofficieren krijgsmacht 1980.
- LaO 80011 (51.14/35).** Functies praktische diensttijd beroepsofficieren KL.
- LaO 80012 (78/470) / LuO 80513 (78/165).** Interimregeling examens Koninklijke Militaire Academie 1980.
- LaO 80013 (55.17/93) / LuO 80514 (17/90).** Intrekking regeling Opgaven door commandanten in verband met kostwinnersvergoeding.
- LaO 80014 (23.1/90) / LuO 80516 (23.1/98).** Instelling voorlopige Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht.

LuO 80504 (78/162). Brevet voor hogere vorming in de economische wetenschappen.

LuO 80505 (78/163). Brevet voor hogere vorming in de sociale wetenschappen.

LuO 80515 (57/59). Intrekking regeling toegang KLu-onderdelen.

Lamed 007-80 (02/39) / Lumed 509-80 (02/37). Openbaarheid van bestuur.

Lamed 008-80 (51.15/111) / Lumed 510-80 (51.15/104). Regeling kerkelijke feest- en vastendagen voor Joodse militairen in 5741 (11 september 1980 t/m 28 september 1981).

Mededelingen van het Commando Verbindingen Koninklijke landmacht

VS 11-20 (Afkortingen en tekens verbindingdienst, 1e druk). Dit voorschrift, dat thans is verschenen, voorziet in een behoefte aan documentatie op het gebied van afkortingen en tekens verbindingdienst. Het eerste deel (afkortingen) omvat een uittreksel van de AAP-15, ACP 167 en VS 2-1120/2, het tweede deel (tekens verbindingdienst) bevat een bewerking van Stanag 5042.

VS 11-18 (Telexprocedures, 2e druk, 2e wijziging). Deze wijziging werd noodzakelijk omdat thans de gehele telexapparatuur bij 101 verbindingsgroep is gemodificeerd en de zg. „validation function” is ingevoerd.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat officieren, die maandelijks van Rijkswege de „Militaire Spectator” ontvangen, bij wijziging van hun adres, dit dienen bekend te maken aan de administratie van de eenheid waarbij zij in onderhoud zijn.

Korps Mobiele Colonnas in het zilver

MS Actief dienende leden van de krijgsmacht vinden in het vieren van een jubileum van hun eenheid of van het bondgenootschap waarin zij hun taken vervullen vaak aanleiding zich met onverholen voldoening te uiten over het succesvolle functioneren van die militaire organisatie: „Mede door onze gezamenlijke inspanningen kon in de achter ons liggende periode het op oorlogsvoorkoming en crisisbeheersing gerichte beleid worden verwezenlijkt en de vrede worden bewaard”. Die alleszins begrijpelijke satisfactie vloeit dan rechtstreeks voort uit het welslagen van de opzet, waarin als ideaal geldt dat heel de goed geoliede oorlogsmachinerie juist níét in actie behoeft te komen doordat haar kwaliteit, kwantiteit, beschikbaarheid en geloofwaardigheid garant staan voor een doeltreffende deterrent. Een dergelijk klopje op de eigen schouder lijkt evenwel niet ten deel te vallen aan hen die behoren tot wat aanvankelijk was bedoeld als het vierde krijgsmachtdedeel, het Korps Mobiele Colonnas: het doel van dat deel van de militaire organisatie is niet zozeer het voorkomen van het onheil als wel het bestrijden van de onmiddellijke gevolgen daarvan. Misschien ligt in dat kenmerkende verschil wel tevens een van de belangrijkste redenen waarom menigeen het dienen in het KMC zo weinig aantrekkelijk acht. Aan die geringe waardering is ongetwijfeld ook debet dat voor de personeelsvoorziening van dat korps al van het begin af werd geput uit een bron waarvoor de andere krijgsmachtdelen geen enkele belangstelling hadden. Immers, voor wie in de oorlogsorganisatie geen emplot was — de dienstplichtige zonder mobilisatiebestemming — die kreeg de verplichting opgelegd het personeelsbestand op peil te brengen van een oorspronkelijk als *civiele* organisatie bedoeld apparaat waarvoor onder de burgerij zelf te weinig animo bestond. Het is niet verwonderlijk dat de daaruit voortkomende onvrede ook doorwerkte bij de vrijwillig dienende militairen, die in de regel niet bijster gebrand zijn op een tewerkstelling in de KMC-organisatie die niet alleen

wordt beschouwd als liggende buiten het aanvaardbare carrièregebied maar die bovendien onder de collega's maar al te vaak doet vermoeden dat de betrokkene wellicht een of ander „bakkie” zal hebben gehad.

Merkwaardig aan die onderwaardering is eigenlijk dat men in de mondiale strategie van onze dagen allang ervan overtuigd is dat een op oorlogspreventie gericht beleid slechts dan het beoogde resultaat zal kunnen opleveren als naast een adequate krijgsmacht tevens kan worden beschikt over een minstens gelijkwaardig stelsel van civiele verdediging. Want oorlogspreventie vergt dat men de potentiële tegenstander overtuigt van de zinloosheid, te trachten ons zijn wil met geweld op te leggen; daarvoor is het noodzakelijk dat het moreel van de bevolking bestand is tegen geweld of chantage daarmee, en dat is illusoir tenzij het maximale werd en zal worden gedaan voor de bescherming van die bevolking. In dat verband moet het ook duidelijk zijn dat de krijgsmacht het grootste belang dient te hechten aan de kwalitatieve personeelsvulling van haar inbreng in het geheel van de civiele verdediging.

Zeer zeker zou het aanbeveling verdienen bij onze oordeelsvorming terzake eens wat meer te letten op hetgeen in andere landen wordt gedaan. Zo mag toch bijvoorbeeld wel bekend zijn dat de civiele-verdedigingsorganisatie van de Sovjet-Unie is bemand met hoogwaardig militair personeel, niet in de laatste plaats omdat men de buitenwereld en vooral de eigen burgers wil duidelijk maken dat er in een eventueel gewelddadig conflict geen sprake zal kunnen zijn van een door de tegenstander beoogde „assured destruction” van de Russische bevolking.

Dezelfde overwegingen behoren onverkort ook te gelden voor de kwaliteit en kwantiteit van de ter beschikking te stellen materiële middelen. Evenals de krijgsmacht aan geloofwaardigheid zal inboeten als het militaire gereedschap niet is afgestemd op de eisen die voortvloeien uit de opgedragen taken, zo vermindert ook de geloofwaar-

digheid van een civiele verdediging waarin de materieelpositie niet in overeenstemming is met de aard en omvang van de onheilen waarmee zij naar verwachting kan worden geconfronteerd. Tijdige modernisering en passende uitbreiding van het arsenaal — gelijke tred houdende met de ontwikkeling van wetenschap en techniek en met het toenemen van de kans dat op de organisatie een beroep moet worden gedaan — is een *conditio sine qua non* voor zowel de strijdkrachten als het hulpverleningsapparaat.

In dat verband mag ook wel eens de vraag worden opgeworpen of de eis van onmiddellijke inzetbaarheid van althans een gedeelte van het potentieel niet evenzeer behoort te worden gesteld aan het Korps Mobiele Colonne. Weliswaar werd tot dusverre in een aantal gevallen op zeer loffelijke wijze hulp geboden, maar de mate waarin dat mogelijk was werd feitelijk bepaald door het al dan niet aanwezig zijn van een voldoende sterkte aan geschoold personeel: hetzij in de laatste twee weken van de opleiding, hetzij tijdens de relatief schaarse herhalingsoefeningen. Bedacht moet worden dat — evenals een niet parate krijgsmacht een slechts beperkte waarde heeft voor de realisatie van een op oorlogsvoorkoming gericht beleid — een pas na verloop van tijd inzetbare beschermingsorganisatie nauwelijks een bijdrage zal kun-

nen leveren tot de gewenste versterking van het moreel van een bedreigde burgerbevolking.

Het zilveren jubileum van dit helaas maar al te vaak geringschattend bejegende non-combattantenkorps biedt een welkome gelegenheid dat deel van de krijgsmachtorganisatie eens wat meer bekendheid te geven. Daarom is dit, op de verjaardag van het Korps Mobiele Colonne verschijnende, nummer van de *Militaire Spectator* gevuld met bijdragen die ten doel hebben althans een deel van de onbekendheid weg te nemen in de hoop daarmee ook iets te kunnen verbeteren aan het onbemind-zijn. Daarbij is het goed, te beseffen dat het op de omslag afgebeelde korpsembleem — naast de specifieke symbolen voor de reddingsdienst (bijl), brandweer (vlammenwaaier) en geneeskundige dienst (esculaapteken) — wel degelijk ook de dolk voert als teken dat deze eenheid moet worden gerekend tot de krijgsmachtonderdelen.

Daarom op deze plaats gaarne een welgemeende felicitatie aan het adres van de óngewapende wapenbroeders ter gelegenheid van de viering van het vijfentwintjarige bestaan van hun korps; daaraan zij onmiddellijk toegevoegd de wens dat zij tevens de erkenning mogen verkrijgen die men, om zijn essentiële functie in het nationale veiligheidsbeleid, het Korps Mobiele Colonne niet mag onthouden!

Vijfde Nationale Taptoe Breda

De vele liefhebbers van militaire en aanverwante muziek en show worden eraan herinnerd dat van 21 tot en met 30 augustus opnieuw een Nationale Taptoe Breda wordt gehouden op de Parade van het Kasteel van Breda. Als centraal thema werd daarvoor gekozen „35 jaar bevrijding van Nederland”. Twaalf militaire orkesten en korpsen treden op, waarbij speciale vermelding verdient een gezamenlijke presentatie — voor het eerst in de geschiedenis — van de drie beroepsorkesten van de krijgsmacht in de geest van de uit Engeland bekende „massed bands”; ook het burgerement is sterk vertegenwoordigd.

Bij het verschijnen van dit nummer is de kaartverkoop — bij alle VVV-kantoren — reeds begonnen, en de gerichte reclamecampagne heeft inmiddels voldoende bekendheid aan deze taptoe gegeven. Maar vooral omdat in het vrij recente verleden zozeer werd geageerd tegen alles wat ook maar enigszins zweemde naar een positieve presentatie van de krijgsmacht, is het zinvol ook in deze kolommen een opwekking te plaatsen tot het bijwonen van deze kleur- en klankrijke gebeurtenis, waarbij zelfs de liefhebbers van antiek aan hun trekken komen dank zij de deelneming van de vereniging „Keep them Rolling” met haar legervoertuigen uit de jaren 1939-'45.

Voorwoord

Het is een zinvolle gedachte, ter gelegenheid van het 25-jarige bestaan van het Korps Mobiele Colonnas de lezers van de Militaire Spectator te informeren over ontstaan, taak en werkwijze van dit Korps.

Immers, de meeste contacten van de mensen die bij het KMC werken, liggen buiten de krijgsmacht-sfeer, zoals uit de verschillende bijdragen blijkt. Dat houdt het gevaar in — en dat is niet denkbeeldig — dat men van KMC-zijde wat afwijkt van het militaire gebeuren, terwijl anderzijds de militaire samenleving minder oog gaat krijgen voor de activiteiten van het KMC. De kans bestaat dat er een soort zelfstandige krijgsmacht ontstaat.

Deze opvatting is echter onjuist: het KMC is een deel van de krijgsmacht en het gros van de officieren en onderofficieren die er als instructeur werkzaam zijn, gaat na enkele jaren terug naar het eigen krijgsmachtdeel, wapen of dienstvak. Het personeel voelt zich dan ook echt een deel van de krijgsmacht en wil als zodanig worden erkend.

In de volgende bijdragen is getracht u een indruk te geven hoe het KMC functioneert in de breedste zin van het woord. Veel dingen zullen bekend overkomen, andere zullen geheel nieuw zijn. Uitgangspunt is geweest dat de lezer na het lezen een totaal-indruk heeft en daarbij begrip krijgt voor de essentiële taken van het Korps.

Uit de pers is allerlei bekend geworden over eventuele opheffing van de Organisatie Bescherming Bevolking en uitbreiding van het Korps Mobiele Colonnas. In deze artikelenreeks is dat onderwerp bewust niet mede betrokken. De toekomst zal leren wat er gebeurt. Over eventuele uitbreiding is nog geen beslissing genomen en het zou derhalve

premaatuur zijn daarop vooruit te lopen. Vermeld staat hoe het Korps nú functioneert. Niets meer, maar ook niets minder.

Een kwart eeuw KMC betekent 25 jaar instandhouding van een organisatie voor humanitaire hulp van oorlog of bij rampen. Gedurende 25 jaar zijn reserveofficieren, dienstplichtige onderofficieren, korporaals en soldaten opgeleid voor hun taak. Met grote voldoening kan worden vastgesteld dat de bereidheid en de inzet van al deze duizenden door de jaren heen bijzonder groot is geweest. De doelstellingen spreken kennelijk duidelijk aan. Daarbij mag niet worden vergeten dat ook het KMC telkens weer een beroep doet op die betrekkelijk kleine groep die de dienstplicht metterdaad moet vervullen. Zij die een oorlogsfunctie bij het Korps hebben, volbrachten ook al hun eerste oefening elders. Dat zovelen dan toch telkens maar weer met inzet komen doen wat de gemeenschap van hen vraagt, is buitengewoon bemoedigend en stemt tot dankbaarheid.

In 25 jaren KMC is het Nederlandse volk een organisatie gegeven, waarop dat in oorlogstijd voor humanitaire hulp kan vertrouwen.

In dit jaar begint het KMC aan de volgende kwart eeuw. Gezien de te verwachten ontwikkelingen op structureel en organisatorisch gebied, zal het Korps binnen het kader van de civiele verdediging een steeds belangrijker taak vervullen. Om aan deze opgave inhoud te geven, zal de eerstkomende jaren veel moeten worden gepresteerd. Daarbij is het besef dat een efficiënte werkelijke inzet — zo wij daartoe onverhoopt worden geroepen — te allen tijde moet zijn gewaarborgd, een blijvende leidraad en een stimulans.

DE COMMANDANT VAN HET KORPS
MOBIELE COLONNES,

J. M. Scheltinga

brigade-generaal der infanterie

De wordingsgeschiedenis van het KMC

W. J. Poelen

majoor vsd der infanterie, hoofd sie 1 OCKMC

Op 10 juli 1952 werd in het Staatsblad, nr S 404, de Wet op de Bescherming Bevolking afgekondigd, die de doelstelling van de daarmee te belasten organisatie in art. 1 als volgt omschreef.

Onder Bescherming Bevolking verstaat deze wet het geheel van niet militaire maatregelen tot bescherming van de bevolking en haar bezittingen zomede van de bezittingen van de openbare lichamen tegen de onmiddellijke gevolgen van oorlogsgeweld.

Uit die terminologie blijkt duidelijk dat een *civiele* organisatie werd bedoeld, optredende van de eigen stad of woonplaats uit, waarvoor de verantwoordelijkheid derhalve zou moeten liggen bij het plaatselijke bestuur.

Als overkoepeling van die gedecentraliseerde opbouw werden BB-kringen opgericht die een aantal plaatsen omvatten; bovendien werd een samenwerkingsverband ontworpen voor de onderlinge steun (bijstands)verlening, omdat elke kring op zichzelf onvoldoende potentieel had om geheel zelfstandig het hoofd te kunnen bieden aan calamiteiten van enige omvang. Om niet onmiddellijk te hoeven putten uit het bijstandspotentieel — waardoor de plaatselijke middelen zouden verzwakken — werd gezocht naar een aanvullingsmogelijkheid met een landelijk karakter, een snel verplaatsbare reserve voor grote calamiteiten, bestaande uit civiele eenheden en gedirigeerd door de landelijke leiding van de BB. Voor dat doel werden de „Rijks Mobiele Colonne's" opgericht, waarvoor de recrutering zou plaatsvinden op gelijke wijze als voor de plaatselijke BB-organisatie, d.w.z. op vrijwillige basis. Maar de respons van het Nederlandse volk was minimaal: kennelijk wenste men alleen plaatselijk een steentje bij te dragen en níét de kans te lopen ver van de eigen woonplaats te worden ingezet. De werving liep dan ook op een mislukking uit. Inmiddels was al veel van het benodigde materieel aangeschaft, maar personeel bleef het knelpunt vormen.

Voor het oplossen van dat probleem bleek de minister van defensie over een bruikbare moge-

Het zilveren jubileum van dit helmschap al te vaak geringschattend bejegende non-combatantenkorps biedt een welkome gelegenheid dat deel van de krijgsmachtorganisatie eens wat meer bekendheid te geven. Daarom is dit, op de verjaardag van het Korps Mobiele Colonne's verschijnende, nummer van de Militaire Spectator gevuld met

lijkheden te beschikken: voor een zeer groot aantal dienstplichtigen van land- en luchtmacht, voor wie geen mobilisatiebestemming noodzakelijk was, werden de Rijks Mobiele Colonne's nu het verplichte alternatief. Uiteraard moest ook het bijbehorende kader door Defensie worden geleverd; het gevolg was dat er niet een geheel nieuwe organisatie kwam, maar dat in de personeelsbehoefte werd voorzien uit het bestaande militaire apparaat. Als consequentie daarvan besloot de ministerraad op 14 maart 1955 dat de Rijks Mobiele Colonne's voortaan militaire eenheden zouden zijn, onder de naam „Mobiele Colonne's", waarvoor de Dienstplichtwet de wettelijke basis verschaftte.

Voor de nadere uitwerking van die beslissing was intensief overleg nodig tussen de betrokken ministers van binnenlandse zaken en oorlog, zoals defensie destijds nog heette. Daaruit resulteerde een *Eerste Gemeenschappelijke Beschikking* van 24 juni 1955, nr U 24112, opgenomen in Landmachtorder 55210 als ministeriële kennisgeving van 6 aug 1955, Bur MC nr 210.482 C: op 1 augustus 1955 werd opgericht het Korps Mobiele Colonne's, zelfstandig naast zee-, land- en luchtmacht, als *vierde krijgsmachtdeel*.

Eerste Gemeenschappelijke Beschikking

In bovengenoemde beschikking werd bepaald dat het korps — waarvoor in zekere zin het Britse Mobile Defense Corps model had gestaan — zou kunnen beschikken over mobiele brandweer-, geneeskundige, en opruim- en reddingscolonne's, en dat het geheel zou worden gesteld onder een, rechtstreeks onder de minister van oorlog ressorterende, Algemeen Inspecteur tevens Commandant Korps Mobiele Colonne's (AICKMC). Voorts werd geregeld welke minister verantwoordelijk was voor de bemanning, organisatie, opleiding, oefening, uitrusting en financiering van de MC; bovendien werd behalve de Algemene Inspectie MC ook het Bureau MC ingesteld dat in de orga-

nisatie van het ministerie van oorlog onder de secretaris-generaal werd geplaatst. Voorts werd ingegaan op de bevelsverhoudingen in een nood- of oorlogstoestand.

Belangwekkende punten uit deze beschikking waren onder meer de volgende.

— De minister van binnenlandse zaken stelt het benodigde materieel, voor zowel de uitrusting als de oefening, ter beschikking en zorgt voor herstel, vervanging en vernieuwing daarvan; ook zorgt hij dat de MC's oefeningen kunnen houden.

— Het militaire personeel wordt — hoewel een verdeelsleutel niet werd bepaald — geleverd door alle krijgsmachtdelen.

— Financiering van de MC's vindt plaats uit fondsen die de minister van binnenlandse zaken in diens begroting ter beschikking staan dan wel komen, en die voor zover nodig en wenselijk jaarlijks worden verrekend met of overgemaakt aan, de minister van oorlog.

In Landmachtorder 55209 van dezelfde datum werd bekendgemaakt de oprichting van de Algemene Inspectie KMC — Staf AI KMC, gevestigd te Vught in gebouwen van en nabij de staf van de 3e Divisie; de instructie van de AICKMC en de bijbehorende organisatie zouden afzonderlijk worden vastgesteld. Tevens werd bekendgesteld de oprichting — met ingang van een nader te bepalen datum en op een nader te bepalen plaats — van het Depot Mobile Colonnes (Depot MC) onder bevel van de AICKMC, welks organisatie en instructie eveneens nader zouden worden vastgesteld. Later, bij Lao 55215 van 10 sep 1955, werd als oprichtingsdatum van het Depot bepaald 20 sep van datzelfde jaar, en als plaats Arnhem; daarbij werd aangetekend dat het Depot MC, in afwachting van het kazernement bij Schaarsbergen, zou worden ondergebracht in het Kamp Golflinks te Arnhem dat in gebruik was bij de Nationale Reserve maar in januari 1956 geheel ter beschikking van de MC's zou komen; in afwijking daarvan werd evenwel op 1 maart 1956 de verplaatsing naar het Kamp van Laren een feit.

Verdere registratieve aanwijzingen volgden op 5 nov 1955 in Lao 55288, waarin o.a. werd bepaald dat al het bij de MC's geplaatste personeel onder de registratieve korpscommandant AICKMC viel. Inmiddels ontbrak nog wel het Koninklijke besluit dat de oprichting van het KMC per 1 augustus 1955 bekrachtigde; dat verscheen, gedateerd op 14 nov 1955, als ministeriële kennisgeving van 24 dec 1955, nr 210.482/ZB.

Nieuwe Gemeenschappelijke Beschikking

Dat de minister van oorlog de directe chef was van de AICKMC, betekende in de praktijk dat vele zaken die de CKMC wilde aanpakken op de tafel van de minister terechtkwamen; indien er dan nader advies werd gewenst, werd dat gewoonlijk gevraagd aan de chef van de generale staf. Mede daardoor werd het steeds duidelijker dat het beter zou zijn als het KMC bij een van de krijgsmachtdelen zou worden ondergebracht. Aangezien de personeelsvulling vooral uit de landmacht afkomstig was, en de praktijk van bevelvoering en stafprocedures daarbij het beste aansloot, was het begrijpelijk dat opneming in de organisatie van de landstrijdkrachten de voorkeur verdiende: bij KB nr 58 van 1 mrt 1963 (Staatscourant nr 30) werd de overgang naar de Koninklijke landmacht geregeld en hield het KMC op te bestaan als vierde krijgsmachtdeel.

Die wijziging van de organisatiestructuur maakte ook een vervanging noodzakelijk van de oorspronkelijke beschikking van de beide verantwoordelijke ministers. Deze nieuwe Gemeenschappelijke Beschikking werd opgenomen in hetzelfde KB. Enkele kenmerkende bepalingen daaruit regelden onder meer de opheffing van de functie van de Algemeen Inspecteur en het verdwijnen van het Bureau MC uit de organisatie van het ministerie van defensie. Anderzijds werd de taak van de „Gecommitteerde van MC-zaken” uitgebreid in die zin dat hij vooral werd belast met het informeren van de minister van binnenlandse zaken over de gehele opleiding en over het peil van de geoeffendheid. Bovendien werd het KMC rechtstreeks onder bevel van de Bevelhebber der Landstrijdkrachten geplaatst, nadat de oorspronkelijk bedoelde tussenschakel, de Nederlandse Territoriale Bevelhebber, door een reorganisatie was verdwenen.

Daarna bleek nog een detailbeschikking nodig voor het vaststellen van de organisatie en dislocatie van de colonnes, de materiële uitrusting met inbegrip van opslag, beheer en onderhoud, en de eisen van geoeffendheid. Die beschikking verscheen op 1 juli 1966 en werd, gedagtekend 27 feb 1967, bekend als „Algemene Directieven ter uitvoering van de Gemeenschappelijke Beschikking van de Ministers van Defensie en van Binnenlandse Zaken”.

Verdere ontwikkeling van de KMC-organisatie

Brandweer

In de zogenaamde „waterarme gebieden” hadden

de daarvoor bestemde brandweercolleges in hun organisatie een ondersteuningscompagnie die beschikte over een watertransportcapaciteit ter lengte van 36 km slangleiding met een doorsnede van 6". In het belang van de eenheid van optreden en organisatie is in de huidige organisatie die capaciteit zodanig verdeeld dat thans elke brandweercompagnie beschikt over ruim 4 km slangleiding 6", verdeeld over de pelotons.

Redding

In de oorspronkelijke opzet waren 24 colleges gedacht, te weten 12 brandweercolleges, 6 opruimen reddingscolleges, 5 geneeskundige colleges en 1 varende college. Deze laatste, waarvoor in maart 1960 een voorlopige organisatie werd vastgesteld, was speciaal bestemd voor het Rijnmond-Botlekgebied; in 1961 besloot de minister echter reeds daarvan af te zien.

In 1971 werd besloten de colleges reddingsdienst en geneeskundige dienst samen te voegen tot de zg. „Gemengde Colleges Rdg/Gnk”, teneinde aldus een betere coördinatie te verzekeren tussen de elementen redding en geneeskundige afvoer en verzorging in het rampgebied, vooral omdat in de aanvangsfase van een actie die coördinatie het beste kon worden bereikt indien er een eenhoofdige leiding was.

Ook de 6 waterzuiveringspelotons verdwenen toen uit de Rdg-organisatie; zij werden overgebracht naar de organisatie van het Aanvullingsdepot.

Nooddrinkwaterleidingvoorzieningscompagnie

In 1974 werd de noodzaak onderkend een eenheid voor de drinkwatervoorziening in buitengewone omstandigheden op te nemen in de organisatie. Omdat een eventuele inzet daarvan in het bijzonder het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne zou interesseren, lag het voor de hand dat ook dié minister in het overleg daarover diende te worden betrokken. Daaruit resulteerde een nieuwe gemeenschappelijke beschikking van de drie betrokken ministers, op 26 sep 1974 in de Staatscourant gepubliceerd onder de naam „Uitbreiding Organisatie Korps Mobiele Colleges”, waarin hun taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd.

Huidige situatie

De zes MC's Rdg en vijf MC's Gnk zijn samen-

gevoegd tot twaalf MC's Rdg/Gnk, die elk bestaan uit een Ssvcie, twee Rdg- en twee Gnkciën. De eenheden zijn omgenummerd en dragen thans de aanduidingen 61 t/m 72 MC.

In elke Rdgcie bevindt zich een oostpel, waarin drie pioniergroepen, een compressorgroep en een mech uitr groep (later de zg. Boma-groep).

Ook de staf en het Depot — later Opleidingscentrum geheten — ondergingen verschillende organisatiewijzigingen.

Staf

Aanvankelijk, in de jaren '50, is de staf begonnen met een generaal, een kolonel, zes luitenantkolonels, zeven majoors, acht kapiteins en zes luitnants; naast de secties G1 t/m 4 was er een eigen leggerbureau, en in de loop van de tijd bleek ook een sectie herhalingsoefeningen (hhon) nodig.

Inmiddels is het leggerbureau overgeheveld naar eerst het CMB, later het CPI; de werkzaamheden van de sie hhon zijn verplaatst naar het OCKMC. De staf telt nu nog slechts een generaal, een kolonel, een luitenant-kolonel, zeven majoors en een kapitein.

OCKMC

In de beginorganisatie functioneerden zes opleidingscompagnieën, te weten twee brandweer-, twee opruim- en reddingsdienst-, en twee geneeskundige-dienstcompagnieën, overkoepeld door een staf-verzorgingscompagnie. Na een aantal wijzigingen is er thans een opleidingscentrum tevens commando hhon, bestaande uit een staf-verzorgingscompagnie, een brandweerinstructiecompagnie, een rdg/gnk-dienstinstructiecompagnie, een school voor het opleiden van staven en kader, het verzorgen van M-, K- en L-cursussen en cursussen ten behoeve van csm-, ps-, plv cc- en soortgelijke vormingen, alsmede een staf OC met een lkol, drie majs, twee kaps en een lnt.

Samenvatting

Nu, vijftintig jaar na de officiële oprichtingsdatum, beschikt het Korps Mobiele Colleges over een organisatie die — met de huidige middelen, mogelijkheden en doelstelling — de aan het Korps toegedachte taak en de daaruit voortvloeiende opdrachten naar behoren zal kunnen uitvoeren.

Het personeel van het Korps Mobiele Colonnees

J. C. Schipper

majoor vsd van de Koninklijke luchtmacht, hoofd sectie 1, tvs AG staf KMC

Het Korps Mobiele Colonnees (KMC) is een mobilisabele eenheid, waarvan in vreedetijd een (kern-) Staf en een Opleidingscentrum aanwezig zijn in de legerplaats Crailo te Hilversum.

Het KMC is een militaire eenheid, deel uitmakende van de Koninklijke landmacht en als zodanig ressorterende onder de Bevelhebber der landstrijdkrachten, onder wiens bevelen de Commandant van het Korps Mobiele Colonnees dan ook is gesteld.

Het Korps telt na mobilisatie ongeveer 22.000 man, die de volgende eenheden vullen.

— 24 Mobiele Colonnees (MC's), waarvan 12 MC's brandweer en 12 MC's reddings- en geneeskundige dienst.

— Nooddrinkwaterleidingvoorzieningscompagnie.

— Aanvullingsdepot personeel KMC, ontstaan o.m. door de opheffing van het Opleidingscentrum in geval van mobilisatie.

— Staf KMC (oorlogstijd), grotendeels ontstaan uit Staf KMC (vreedetijd).

Voor een goed begrip moge dienen dat een Mobiele Colonne qua opbouw en personeelssterkte is te vergelijken met een bataljon (ca. 850 man).

Gemeenschappelijke Beschikking

Alvorens de personeelsvulling van het KMC te bespreken, is het noodzakelijk enkele artikelen te citeren uit de zg. Gemeenschappelijke Beschikking van de ministers van defensie en van binnenlandse zaken d.d. 8 maart 1963, nr 262.579/16U, afd. Wetgeving en Publiekrecht.

Art. 2 lid 1 van deze beschikking luidt:

De Ministers van Defensie en van Binnenlandse Zaken bepalen gezamenlijk in algemene zin zowel de taken als de eisen, waaraan moet worden voldaan, opdat deze taken doelmatig kunnen worden vervuld.

Art. 3 lid 1 regelt o.m. de organisatie en de voorziening met het benodigde personeel:

De Minister van Defensie draagt met betrekking tot

het Korps Mobiele Colonnees (...) en uitgaande van de financiële en materiële middelen, die hem door de Minister van Binnenlandse Zaken ten behoeve van het genoemde korps ter beschikking worden gesteld, zorg voor o.a.:

- a. het vaststellen van de organisatie (...);
- b. de voorziening met het benodigde personeel;
- c. de opleiding en de oefening van het personeel

Art. 3 lid 3 luidt:

De Minister van Defensie draagt er zorg voor, dat voor de dienst bij het Korps Mobiele Colonnees niet alleen personeel van de Koninklijke landmacht, doch ook personeel van andere delen der krijgsmacht wordt aangewezen.

Voor het uitvoeren van voornoemde beschikking werden later uitgegeven de Algemene directieven ter uitvoering van de gemeenschappelijke beschikking van de Ministers van Defensie en van Binnenlandse Zaken d.d. 1 juli 1966, nr 262.579/18H. In punt 4a daarvan werd de personeelsvoorziening geregeld:

a. *Vrijwillig dienend personeel:*

De Opperofficier Personeel Koninklijke landmacht draagt zorg voor de personeelsvoorziening voor zover het vrijwillig dienend personeel betreft, waarbij voor wat betreft personeel afkomstig van de Koninklijke marine en de Koninklijke luchtmacht zulks zal geschieden in overleg met respectievelijk de Vlagofficier Personeel Koninklijke marine en de Opperofficier Personeel Koninklijke luchtmacht;

b. *Reserve- en dienstplichtig personeel:*

De Chef van de Generale Staf draagt op overeenkomstige wijze zorg voor de personeelsvoorziening voor zover het reserve- en dienstplichtig personeel betreft.

Tot zover de citaten, die het mogelijk maken nu te vermelden hoe de personeelsvulling in de praktijk geschiedt. Volledigheidshalve zij opgemerkt dat sinds het verschijnen van boven aangehaalde directieven de functiebenamingen van de genoemde autoriteiten werden gewijzigd in Directeur Personeel resp. Chef van de Landmachtstaf.

Vrijwillig dienend personeel

Tijdens een bespreking van de Personeelraad in juni 1975 werd een verdeelsleutel overeengekomen met betrekking tot het in vreedstijd te leveren vrijwillig dienende personeel per krijgsmachtdeel, gesplitst naar officieren, onderofficieren en overigen. Deze overeenkomst wordt jaarlijks gehanteerd tijdens de zg. Verplaatsingsplanbesprekingen, die — conform punt 4a van de Algemene directieven — worden gehouden onder voorzitterschap van het hoofd van de sectie Algemene Functies van de afdeling Individueel Carrière- en Plaatsingsbeleid (ICP) van de Directie Personeel Koninklijke landmacht in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de Directies Personeel Koninklijke marine (waaronder ook het Korps Mariniers ressorteert) en Koninklijke luchtmacht.

Plaatsing bij het Korps Mobiele Colonne geschiedt in principe voor KM-personeel voor de duur van 3 jaar, en voor KL- en KLu-personeel voor 3 tot 5 jaar. Dat personeel ontvangt ook een lastgeving met indeling op een oorlogsfunctie bij Staf KMC (oorlogstijd), bij het Aanvullingsdepot, bij een van de Mobiele Colonne of bij de Nooddrinkwaterleidingvoorzieningscompagnie. Bepaalde functies, bijvoorbeeld de adjudant MC (d.i. de bats aoo) en de c-bevop in het vzgpel, zijn voorbehouden voor vrijwillig dienenden.

Personeel, ingedeeld bij Staf KMC (vreedstijd), heeft globaal twee hoofdtaken:

— ervoor zorgen dat zowel de Staf KMC als be-

leidsorgaan, als het Opleidingscentrum KMC als uitvoerend orgaan hun taak kunnen vervullen; — zorgen voor de mobilisatie- en oorlogsvoorbereiding van het Korps, waarvoor C-KMC verantwoordelijk is op grond van het gestelde in het Mobilisatievoorschrift voor de Koninklijke landmacht (VS 2-1050/1).

Personeel dat is ingedeeld bij het Opleidingscentrum KMC heeft tot taak ervoor te zorgen dat de ongeveer 22.000 man mobilisabel personeel berekend zijn voor hun taken; daartoe moeten diverse opleidingen en cursussen worden verzorgd, vormings-herhalingsoefeningen voor mobilisabele MC's worden gehouden, en gezamenlijke oefeningen met onderdelen van de Organisatie Bescherming Bevolking worden voorbereid en begeleid. Elders in dit nummer wordt daarop uitgebreid ingegaan.

Reserve- en dienstplichtig personeel

Conform het gestelde in punt 4a van de Algemene directieven wordt het reserve- en dienstplichtige personeel ten behoeve van de mobilisabele eenheden van het KMC geleverd door de zorg van de chef van de Landmachtstaf. De opleiding en oefening van dit personeel vinden plaats bij het Opleidingscentrum KMC, en wel tot een aantal van gemiddeld 500 man per jaar, een cijfer dat is gebaseerd op het huidige aflossingssysteem met zesjarige cyclus. Ook daarover wordt elders in dit nummer uitvoeriger bericht.

De opleidingen bij het Korps Mobiele Colonnnes

M. Koldenhof

majoor vsd der artillerie, hoofd sie S2/S3 staf KMC

In de „Nadere uitvoering organisatie Korps Mobiele Colonnnes” (nr 262.579/16U Afdeling Wetgeving en Publiekrecht d.d. 8 maart 1963 van de ministers van defensie en binnenlandse zaken) en in de „Uitbreiding organisatie Korps Mobiele Colonnnes” (d.d. 2 augustus 1974 van de ministers van defensie a.i., binnenlandse zaken, en volksgezondheid en milieuhygiëne) is in artikel 3 onder meer vastgelegd dat de minister van defensie zorgt voor de opleiding en de oefening van het personeel dat bij het Korps Mobiele Colonnnes is ingedeeld.

Aangezien het Opleidingscentrum van het Korps Mobiele Colonnnes — evenals Staf KMC gevestigd in de legerplaats Crailo — niet onder het Commando Opleidingen Koninklijke Landmacht ressorteert, vervult de sectie S2/S3-KMC de COKL-taak ten aanzien van het opleidingscentrum.

In het kader van de taakstelling van het Korps Mobiele Colonnnes kunnen de volgende opleidingen worden onderscheiden:

- opleidingen voor bij het KMC ingedeeld reserve- en dienstplichtig personeel;
- opleidingen voor bij het KMC ingedeeld vrijwillig dienend personeel afkomstig uit de drie krijgsmacht delen, te weten de Koninklijke marine (inclusief het Korps Mariniers), de Koninklijke landmacht (vrijwel alle wapens en dienstvakken) en de Koninklijke luchtmacht;
- opleidingen voor de bij het KMC ingedeelde dienstplichtige militairen eerste oefening;
- opleidingen voor militair en civiel personeel niet ingedeeld bij het KMC.

Jaarlijks worden in totaal circa 4500 man van de hierboven genoemde categorieën in de legerplaats Crailo opgeleid.

De opleidingen

In het kader van de opleidingen voor reserve- en dienstplichtig personeel, bestemd voor de diverse KMC-eenheden, worden onderscheiden:

- functionele herhalingsoefeningen;
- mobilisatiekader oefeningen;
- vormingsherhalingsoefeningen.

Functionele herhalingsoefeningen hebben tot doel het oproepen personeel op individuele basis te vormen voor bepaalde functies en/of hogere rangen door middel van omscholingen, cursussen, trainings on the job en oefeningen van staven van mobiele colonnnes.

Personeel dat nog niet eerder bij het KMC diende, wordt theoretisch en praktisch omgeschoold voor organieke functies in de 12 mobiele colonnnes brandweer, de 12 mobiele colonnnes redding/geneskundig, de nooddrinkwaterleidingvoorzieningscompagnie en de 6 waterzuiveringspelotons. Omgeschoolde oudere eerste luitenants volgen een kapiteinscursus (K-cursus); kapiteins, afhankelijk van de door hen te bekleden functie, een S1-cursus, een S2-cursus, een toegevoegd-S3-cursus of een cursus commandanten verzorgingspeloton, en potentiële majoors een majoorscursus (L-cursus). Kapiteins die compagniescommandant zijn, doen een zg. „training on the job”. Tijdens de oefeningen van staven van mobiele colonnnes vindt samenwerking plaats met BB-kringen.

Mobilisatiekader oefeningen hebben tot doel sleutelfunctionarissen van de mobilisabele KMC-eenheden te instrueren over het mobilisatiesysteem, hun taak bij het mobiliseren van hun eenheid en de oorlogsopdracht van hun eenheid.

Vormingsherhalingsoefeningen hebben tot doel de individuele geoefendheid en de kennis van het betrokken personeel op het gewenste peil te brengen. Het oproepen personeel bezit derhalve al een bepaalde graad van geoefendheid en kennis, die tijdens de vormingsherhalingsoefeningen moet worden vergroot. Tijdens de vormingsherhalingsoefeningen vindt de eindoefening plaats in samenwerking met een BB-kring.

Behalve de bovengenoemde herhalingsoefeningen

worden er voor commandanten van mobiele colonnes jaarlijks zg. informatiedagen gehouden.

De opleidingen voor het vrijwillig dienende personeel, dat afkomstig is uit de drie krijgsmacht delen, omvatten een opleiding gericht op de vredesfunctie, en een opleiding gericht op de oorlogsfunctie bij een van de eenheden van het KMC.

Wat de dienstplichtige militairen eerste oefening betreft, wordt ernaar gestreefd deze een korte brandweer-, reddings- en geneeskundige opleiding (EHBO-diploma) te geven.

In het kader van de bijzondere taak van het Korps Mobiele Colonne worden opleidingen gegeven aan militair en civiel personeel dat niet tot het KMC behoort. Het desbetreffende militaire personeel maakt zowel deel uit van andere KL-onderdelen als van de andere krijgsmacht delen. Het desbetreffende civiele personeel is afkomstig van onder andere de Organisatie Bescherming Bevolking, gemeentelijke brandweer- en politiekorpsen, Rijkspolitie, waterleidingbedrijven en bedrijfszelfbeschermingsorganisaties van grote bedrijven.

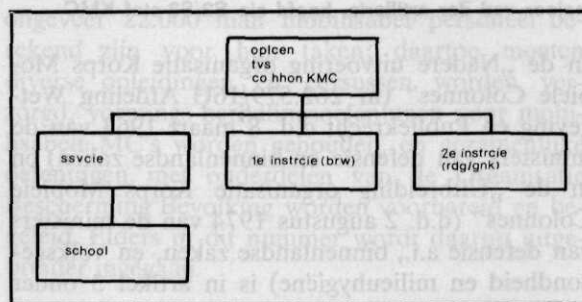
Opleidingsgangen

De opleidingsgang van het bij het Korps Mobiele Colonne ingedeelde reserve- en dienstplichtige personeel verloopt in het kader van de pyramidale opbouw in zijn algemeenheid als volgt:

- luitenant: omscholing — (mobilisatiekader-oefening) — vormingsherhalingsoefening — K-cursus;
- kapitein: òf functie-opleiding — mobilisatiekader-oefening — stafoefening — vormingsherhalingsoefening — L-cursus; òf mobilisatiekader-oefening — vormingsherhalingsoefening of training on the job;
- majoor: mobilisatiekader-oefening — stafoefening — vormingsherhalingsoefening;
- luitenant-kolonel: mobilisatiekader-oefening — stafoefening — vormingsherhalingsoefening;
- compagnies sergeanten-majoor en pelotons-sergeanten: omscholing + functieopleiding — mobilisatiekader-oefening — vormingsherhalingsoefening;
- onderofficieren toegevoegd staven mobiele colonnes en onderofficieren verbindingen: omscholing + functieopleiding — mobilisatiekader-oefening — stafoefening — vormingsherhalingsoefening;
- groepscommandanten, korporaals en soldaten: omscholing — vormingsherhalingsoefening.

Opleidingscentrum-KMC

De uitvoering van alle opleidingen, met uitzondering van de mobilisatiekader-oefeningen die onder de verantwoordelijkheid van Staf-KMC vallen, is aan het Opleidingscentrum-KMC opgedragen. De organisatie van het opleidingscentrum is, voor zover het de opleidingen betreft, als hierbij geschetst.

Algemeen gesproken worden door de School — die o.a. bestaat uit de instructiegroepen brandweer, redding en geneeskundig — het reservepersoneel, de dienstplichtige onderofficieren, alle categorieën waterzuiverings- en bouwmachinepersoneel, en de instructeurs van het opleidingscentrum opgeleid. Bij de instructiecompagnie brandweer worden de officieren, onderofficieren brandweer (na hun omscholing aan de School) en nooddrinkwaterleiding alsmede de korporaals en soldaten brandweer en nooddrinkwaterleiding (verder) opgeleid, en bij de instructiecompagnie redding/geneeskundig de officieren en onderofficieren (na hun omscholing aan de School) alsmede de korporaals en soldaten redding/geneeskundig. Per jaar worden door het opleidingscentrum opleidingen verzorgd voor circa 75 KMC-functies.

Het vrijwillig dienende personeel dat als instructeur bij het opleidingscentrum wordt tewerkgesteld, volgt onder meer een zg. instructeursopleiding. Deze opleiding omvat voor allen o.a. een algemeen KMC-vakkenpakket, een NBC-opleiding, een rijopleiding en:

- voor de brandweerinstructeurs een technische opleiding (waartoe ook de opleiding voor de burgerdiploma's brandwacht 2e klas en persluchtmaskerdrager behoort) alsmede een stageperiode bij een gemeentelijk brandweerkorps;
- voor de reddingsinstructeurs een technische opleiding (waartoe ook de opleiding voor de burgerdiploma's redder 2e en 1e klas behoort);
- voor de geneeskundige instructeurs een technische opleiding (waartoe ook de opleiding voor

het burger EHBO-diploma behoort) alsmede een stageperiode in een civiel ziekenhuis;

— voor waterzuiveringsinstructeurs een technische opleiding redding en een technische opleiding waterzuivering;

— voor nooddrinkwaterleidinginstructeurs een technische opleiding brandweer en een technische opleiding nooddrinkwaterleiding.

De opleidingen voor militair en civiel personeel dat niet tot het Korps Mobiele Colonneën behoort

worden, afhankelijk van hun aard, door de School of door een van de instructiecompagnieën verzorgd.

In het kader van de taakstelling van het Korps Mobiele Colonneën wordt door het opleidingscentrum jaarlijks een aantal demonstratiedagen georganiseerd voor onder meer opleidingscentra-KL, gemeentelijke brandweerkorpsen, bedrijven en scholen.

Gedurende de afgelopen 25 jaar zijn globaal 150.000 KMC'ers opgeleid.

Maandelijks wordt de Militaire Spectator toegezonden aan alle leden van de Koninklijke Vereniging van de Krijgswetenschap.

Ten einde de toezending aan thans nog actief dienende officieren van Land- en Luchtmacht, tevens lid van de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap, ook na hun dienstverlating zeker te stellen, wordt belanghebbenden verzocht de ledenadministratie van de Koninklijke Vereniging (Karel Doormanlaan 274, 2283 BB Rijswijk) in voorkomend geval ter zake in te lichten.

De legerplaats Craïlo

J. P. van de Graaf

kolonel der infanterie b.d., oud-commandant Depot KMC

Centraal gelegen in een der mooiste delen van ons land, het Gooi, draagt de legerplaats haar tegenwoordige naam krachtens Landmachtorder nr 60.008 van 23 januari 1960.

De naam

Reeds op een kaart van het „Baljuwschap Gooyland, de Loosdrechten, Mynden, Hollands Loenen en Weesperkarspel”, uitgegeven in 1750 te Amsterdam door Isaäk Tirion, komt de naam „Krayloo” voor. Het is daarop aangegeven als landgoed met bospercelen en weilanden en een tweetal behuizingen. Het wordt aan de noordzijde begrensd door een landweg van Blaricum naar Naarden, aan de zuidzijde door de landweg van „Laaren” naar Naarden, en de oostelijke begrenzing wordt gevormd door als heide aangegeven terreinen onder de benaming „Het Loo” en de westelijke door de „Naarder en Bussumer Eng”.

Volgens het *Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden* van A. J. van der Aa, dl 3 (Gorinchem, 1841) was Craïlo (ook geschreven Craylo en Craïlo) oorspronkelijk de benaming van een landgoed gelegen in de omgeving van de tegenwoordige legerplaats. Het was in het laatst van de vorige eeuw verdeeld in twee buitenplaatsen, Noord-Craïlo en Zuid-Craïlo. Te dien tijde behoorden deze buitenplaatsen toe aan resp. J. Rooseboom, een Amsterdamse bankier aan wie, als kapitein-commandant van het „Korps Vrijwillige Jagers te voet” (1813-1814) de MWO 4e klasse werd toegekend, en aan mr. H. C. Hooft Graafland, raadsheer in het Provinciaal Gerechtshof te Amsterdam, lid van de Gemeenteraad aldaar en lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland.

Een verklaring van de betekenis van de naam Craïlo geeft prof. J. A. de Rijk in zijn boek *Wandelingen door Gooi- en Eemland en omstreken* (Hilversum, 1905):

Het oud-Nederlandsche woord „loo” heeft twee be-

teekenissen: 1. die van plaats, hooge plaats, 2. die van bosch. De laatste is hier volkomen van toepassing, zodat Craïloo niets anders is dan wat wij met een nieuwer woord „Kraaienbosch” zouden noemen. Nog pas ruim een eeuw geleden was dit zulk een lustoord voor deze woudbewoners, dat de vergadering van Stad en Lande van Gooiland beambten moest aanstellen om ze uit te roeien.

Bij een illustratie van het „Kamp bij Laren” — waarop eigenlijk niet meer dan talrijke 16-mans-tenten nogal goed gerangeerd staan — zegt voornoemde schrijver dan nog het volgende, dat bij het nagaan van de oorsprong van de naam Craïlo niet mag worden overgeslagen:

Uw oog valt op eene legerplaats in de laagte: de witte tenten schitteren in het zonnelicht en vroolijk wappert de Nederlandsche driekleur er hoog boven: dit is het kamp, dat voor de militaire manoeuvres dient. Nu nog een paar honderd schreden en laat ons dan stilstaan; wij kruisen een weg en dit is de Hoek van Craïloo. In overoude tijden reeds heeft men dien hoek als een kennelijk punt opgemerkt. Toen in 1428 de banscheiding tussen Laren en Hilversum werd vastgesteld, bepaalde men, dat de grens van dit punt af regelrecht op den toren van Hilversum zou roeien en zoo is hier de scheiding gebleven. De weg, dien wij hier kruisen, is de Nieuwe Craïloosche weg. Aan dezen Hoek van Craïloo, een weinig ter linker zijde van dien langen, rechten Craïloosche weg is volgend de overlevering een moord geschied. Heeft men toen ter herinnering aan die euveldaad een kruis geplant op de huiveringwekkende plaats? Wij weten het niet, maar wij vermoeden het, omdat de heuvel rechts van ons de Kruisberg heet, niet te verwarren met de Cruisbergen bij Bussum. Rechts liep de Craïloosche weg vroeger op dezelfde wijze door tot Huizen; thans is de toestand hier geheel anders, doordat hier vooreerst het Amsterdamsche Sanatorium voor longlijders is gesticht, een geschenk van de bevolking van Amsterdam aan H.M. de Koningin-Moeder bij het nederleggen van haar ambt als Regentes en ten tweede door de aanleg van het fraaie villapark 't Loo.

Uit het vorenstaande mag dus wel de conclusie worden getrokken dat Craïlo een zeer oude be-

naming is voor de omgeving van de tegenwoordige legerplaats. Minder oud — maar dan toch bijna anderhalve eeuw — is de militaire bemoeienis met Crailo.

In gebruik bij militairen

De oudst bekende vaststelling van de militaire gronden, waarop later de legerplaats is gebouwd, vond plaats ingevolge de „Aanschrijving van den Minister van Oorlog van den 13 Junij 1844, no. 4A, Afdeling Genie”. Door de Eerste Kapitein en Eerstaanwend Ingenieur P. M. van der Kemp en de Tweede Luitenant Ingenieur O. van Wassenaar van Catwijck werden bijgevolg onder dagtekening van 12 november 1847 de „Grenzen van 's Rijks militaire gronden, gelegen in en bij de Vesting Naarden” vastgelegd. In de „Vierde Afdeling” van deze beschrijving werd onder het Hoofdstuk „Grenzen der buiten de Vesting afgezonderd gelegen Rijks militaire gronden” in het „Zesde Gedeelte” vermeld „Heidegrond bestemd voor Exercitieveld”.

De grenslijn begint bij „paal nummer 1, die gesteld is op de rand van de bepooting van den Nieuw Kraailoschen weg en de Gemeente Scheiding van Laren en Hilversum”. Dit punt zal men moeten zoeken op het snijpunt van de — in gedachten doorgetrokken — Crailose weg en de — eveneens in gedachten doorgetrokken — Naarderstraatweg: het ligt dus onder de Rijksweg van Amsterdam naar Amersfoort. Het militaire terrein wordt dan verder aangegeven door 17 palen, waarvan de onderlinge afstand in ellen en duimen nauwkeurig wordt gemeten en de onderlinge hoeken in graden en minuten.

Dat in 1844 door het Ministerie van Oorlog opdracht werd gegeven, de nauwkeurige ligging van de militaire terreinen vast te leggen, geeft aanleiding tot het vermoeden dat deze gronden al eerder als oefenterreinen in gebruik zijn genomen en dat het hier gaat om een bevestiging van een reeds langer bestaande toestand.

Contracten met de gemeente Nieuwer-Amstel op 16 februari 1889 voor de aanleg van een telefoonleiding en op 5 augustus 1892 voor de voorziening van bronwater van het „Legerkamp te Laren” wijzen eerst op een meer permanent verblijf en gebruik van de terreinen van Crailo. Dat meer permanente gebruik was een gevolg van een wijziging in de militaire organisatie in 1879, waarbij een veldleger werd opgericht ter sterkte van drie divisies. Deze reorganisatie, gebaseerd op een wij-

ziging in de opvattingen over de grondslagen van 's lands defensie, bracht tevens mee dat bij de legeronderdelen meer nadruk werd gelegd op oefeningen te velde.

Het *Recueil militaire* van 1879 maakte gewag van „najaarsoefeningen in september op eenigszins uitgebreide schaal”, waarbij drie veldbataljons van 7 RI (toen in garnizoen te Amsterdam) en van 8 RI „een kamp op de heide bij Bussum” betrokken. In drie daaropvolgende jaargangen van dat boekwerk wordt niet meer gesproken over oefeningen te velde, maar het *Recueil militaire* van 1882 vermeldt dan „het betrekken van een kamp” door de bataljons van 7 R.I. — gedurende maximaal 15 dagen per bataljon — „op de heide bij Laren (Gemeente Laren en Hilversum)”. Uit deze omschrijving kan slechts één conclusie worden getrokken, namelijk het gebruik van de „Heidegrond bestemd voor Exercitieveld”, waarvan de grenzen in 1847 zijn vastgelegd. Vooral het noemen van de gemeenten Laren en Hilversum neemt iedere twijfel weg, aangezien nog heden ten dage de gemeentegrenzen tussen beide plaatsen noord-zuid, schuins door de legerplaats, loopt.

Het gebruik van twee verschillende omschrijvingen in het *Recueil militaire* voor de plaats van het kamp wekt het vermoeden, dat hier sprake zou zijn van twee verschillende locaties. In het boekwerk *Naarden 1350 - 1950* van C. A. de Bruijn, res. kap b.d., en W. H. Schukking, kol gn b.d. (Leiden, 1950) is de oplossing te vinden van de juiste locatie. Op een foto van een gedeelte van de stafkaart, opgenomen als afbeelding XXII met het onderschrift: „De Vesting Naarden met bijbehorende werken omstreeks het jaar 1880 (Manoeuvreakaart van 1882)” staan op de plek van de huidige legerplaats de woorden: „Legerplaats bij Bussum”. Daarmee wordt de twijfel opgeheven. Het jaar 1879 kan dus worden aangenomen als het begin van een meer permanent verblijf van militairen op de terreinen van Crailo.

Het *Recueil militaire* van de dan volgende jaren, later vervangen door de legerorders, maakt regelmatig melding van kamperen in de Legerplaats Crailo. Hoewel het meest sprake was van bataljons van 7 RI, betrokken ook het Regiment Grenadiers en Jagers, 4, 9 en 10 RI, waaraan soms toegevoegd eskadrons van het 1e Regiment Huzaren en batterijen van het 2e Regiment Veld Artillerie, alsook de Koloniale Reserve en onderdelen van het Korps Genietroepen de legerplaats. Bijzonder opvallend in september 1909 is de reis van de Staf, I- en II-9 RI (toen in garnizoen te Leeuwarden) per trein en stoombootveer via Enkhuizen naar

Afb. 1 Postkantoor en regimentsbureau in het kamp bij Laren

Afb. 2 Het barakkenkamp bij Laren

Naarden-Bussum en vandaar marcherende naar de Legerplaats. IV-9 RI, in garnizoen te Utrecht, verplaatste zich geheel marcherende naar Laren. Na de legeruitbreiding in 1913 betrok in dat jaar de Xe Brigade de legerplaats, maar in september 1914 zijn de oefeningen van de VIIe Infanteriebrigade in verband met de mobilisatie van Landen Zeemacht (begin augustus 1914) niet doorgegaan.

Ook weerbaarheidsverenigingen en kaderlandstorm

In de jaren voorafgaande aan de mobilisatie 1914 maakte ook de Koninklijke Nederlandsche Weerbaarheidsvereniging (KNWV) in de zomermaanden regelmatig gebruik van de legerplaats voor haar tentenkamp. Deze vereniging was een overkoepelend orgaan van de vele sedert 1876 opgerichte „verenigingen tot beoefening van den wapenhandel”. Op vrijwillige basis trokken middelbare scholieren van de hoogste klassen en jonge studenten een maand naar Laren voor het houden van schietoefeningen, exercities en velddienstoefeningen. In hun blauwe uniform met een licht blauwe kraag (vandaar de naam „blauwkragen”) werden onder toezicht van militaire zijde examens afgelegd voor de rang van geofend man, korporaal, sergeant en vaandrig. Vele vrijwilligers hebben op deze wijze hun weg naar de KMA voorbereid. Een zeer eenvoudig gedenkzuiltje, herinnerende aan de aanwezigheid van het KNWV in de legerplaats, is thans nog terug te vinden op het terrein bij de officiersmess.

De ingrijpendste wijziging van het gebruik van de „Rijksgronden buiten de Vesting Naarden” was een gevolg van de mobilisatie van augustus 1914. Door het tekort aan kazerneruimte voor het gemobiliseerde leger werden alom in den lande barakkenkampen voor semi-permanente legering gebouwd (afb. 1 en 2). Zo werd in oktober 1915 op de terreinen van de legerplaats onder directie van de Eerstaanwezend ingenieur te Naarden, kap F. A. Vaillant, overgegaan tot de bouw van houten barakken voor drie bataljons à vier compagnieën, drie bataljonskeukens, drie bataljonsbureaus, drie officiersslaapbarakken, een regimentsbureau, kantines, privaten en badloodsen. Als eerste onderdelen werden daar gelegerd het reservebataljon Grenadiers en Jagers en het 4e en het 10e reservebataljon (later samengevoegd tot het 24e Reserve-regiment). Bij het verdere verloop van de mobilisatie wisselden 10 RI en 21 RI elkaar regelmatig af ter aflossing van hun grensbewakingsdiensten in Noord-Brabant tegen de smokkelhandel met België.

Na 1914-'18 kwam het barakkenkamp in gebruik voor herhalingsoefeningen van het Regiment Grenadiers, het Regiment Jagers, 5 en 16 RI. Ook de Kaderlandstorm, behorende bij het in 1922 bij een zoveelste reorganisatie opgerichte Vooroefeningsinstituut, kwam voor de duur van één maand zomeroefeningen in het kamp houden om aan het toekomstige dienstplichtige kader een opleiding voor de onderofficiersrang te geven. Deze Kaderlandstorm, hoewel bedoeld voor verkorting van de eerste oefening in de weinig populaire kazernes, heeft echter ook vele jongelieden aangetrokken,

die de bedoeling hadden later naar de KMA te gaan. Aan de aanwezigheid van deze Kaderlandstorm wordt voor de oude ingang van het bureaugebouw waar thans de korpscommandant zetelt, nog herinnerd door een — eens wit geverfde — zwerfkei waarop — toen rood geverfd — een springende granaat en het jaartal 1926 waren uitgehouwen.

Behalve de herhalingsploegen en de Kaderlandstorm oefenden in de legerplaats ook de dienstplichtigen die voor eerste oefening onder de wapenen waren in Naarden bij het daar gelegerde artillerieonderdeel. Dat onderdeel veranderde met de verbetering van zijn materieel vele malen van naam: 1e Regiment Vesting-Artillerie, 1e Regiment Onbereden Artillerie, Regiment motorartillerie en ten slotte 9e Regiment motorartillerie. Uit die tijd dateert het eerste stenen gebouw in de legerplaats. Het is het huidige gebouw 25 — destijds direct bij de oudste ingang van de legerplaats gelegen en bestemd voor het opbergen van vuurmonden — thans in gebruik als reproductiecentrum/Doka Wzz.

Voor en na de Tweede Wereldoorlog

Op 1 april 1938 begon weer een periode van permanent gebruik van het barakkenkamp met de oprichting van de Kadercompagnie onder bevel van lkol S. Veldmeijer (later uitgebreid tot Kader-

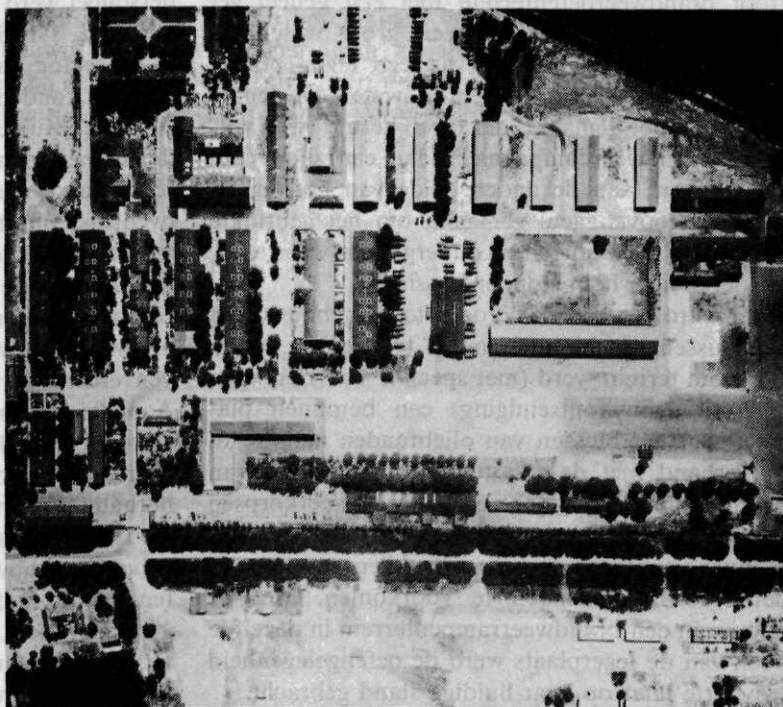
bataljon). Dit onderdeel was belast met de opleiding tot beroepsonderofficier van sergeanten-capitulant (vrijwillig nadienende dienstplichtige onderofficieren, die na zes jaren dienst vooruitzicht werd geboden op een burgerlijke overheidsbetrekking).

In de jaren 1940 tot 1945 diende het kamp als verblijf van steeds wisselende Duitse legeronderdelen. Na het einde van de bezetting werd het tot 1948 gebruikt als detentiekamp voor NSB'ers. In deze jaren zijn in de legerplaats gebouwd — maar sindsdien weer afgebroken — een stenen cellenbarak (destijds gelegen op de plaats waar nu een parkeerterrein achter de portiersloge is) en een houten kerkbarak (tussen de gebouwen 13 (keuken) en 17 (badhuis), zie afb. 3).

Na 1948 werd van de legerplaats gebruik gemaakt door eenheden van de luchtdoelartillerie, te weten de 101e Luchtdoelartilleriegroep en door herhalingsploegen van de lichte luchtdoelartillerie.

Komst van het KMC

Op 1 april 1956 zag men in de legerplaats het nieuwste onderdeel van de strijdkrachten verschijnen, het Depot van het Korps Mobiele Colonne, 1 augustus 1955 opgericht in het Kamp Golf links bij Arnhem en vandaar op 15 november 1955 verhuisd naar de Weeshuiskazerne te Naarden. Bij de komst van het Depot waren nog een aantal

Afb. 3 De kerkbarak is het lange smalle gebouw met de vijf luchtkokers linksboven; links daarvan het keukencomplex en rechts ervan het badhuis

houten legeringsbarakken en enkele andere houten gebouwen uit oktober 1915 aanwezig. Hoewel zij bepaald niet meer aan moderne eisen voldeden, werden deze barakken voorlopig voor gebruik aanvaardbaar geacht, omdat zij door de voor herhalingsoefening opgeroepen dienstplichtigen slechts ten hoogste een maand behoefden te worden bewoond. In de tweede helft van de jaren '60 werden de houten barakken successievelijk — zonder dat de totale legeringscapaciteit voor de opleidingen te klein werd — vervangen door zeer moderne stenen gebouwen van twee verdiepingen met voldoende douchegelegenheden voor de bewoners. De houten legeringsbarak voor officieren werd vervangen door een officiershotel; op de plaats waar die barak had gestaan werd een onderofficiershotel in steen gebouwd. De messes voor de officieren en voor de onderofficiëren werden achtereenvolgens verbeterd en uitgebreid, evenals de manschappeneetzaal. Met de vervanging van de legeringsgebouwen voor officieren en onderofficiëren verdwenen de laatste uit 1915 daterende houten barakken.

Voor de herscholing van de dienstplichtige militairen van land-, zee- en luchtmacht, die geheel afwijkt van de bij de krijgsmacht gebruikelijke opleidingen, moest een groot aantal voorzieningen van ingrijpende aard worden getroffen.

Voor de elementaire brandweeropleiding werd de legerplaats aan de zuidoostzijde uitgebreid met een groot brandweeroefenterrein met een geheel gasfalteerde oppervlakte en een grote waterwinplaats, die werd voorzien van een eigen pompinstallatie tot levering van grondwater. De lengte werd zo groot gemaakt, dat tegelijkertijd twee volledige brandweercompagnieën aan een zijde kunnen werken; aan de andere zijde van het terrein werd een opvanggeul gemaakt, om het gebruikte bluswater op te vangen en ondergronds weer terug te voeren naar het betonnen bassin.

Later werd een brandweeroefentoren gebouwd om het blussen van binnenbranden te leren en achter het grote terrein werd (met speciale voorzieningen tegen bodemverontreiniging) een betonnen plateau voor het blussen van oliebranden aangelegd. In verband met de zwarte-rookontwikkeling van de oliebranden verzochten de brandweerkorpsen van de omliggende gemeenten om tijdige waarschuwing teneinde onnodig uitrukken voor veronderstelde heidebranden te voorkomen. Met de bouw van een brandweerrampenterrein in dezelfde hoek van de legerplaats werd de oefengelegenheid ten slotte later op haar huidige stand gebracht.

Voor de opleiding en instructie van de reddingsdienst werd een oefenrampenterrein (het zogenaamde ruïnedorp) aan de andere zijde van de Crailose weg gebouwd. Geïnspireerd op wat in het buitenland was gebouwd, werden daar „veilige” bouwvallen en „ingestorte” huizen geconstrueerd, waarin het reddingsdienstpersoneel een groot aantal mogelijkheden van uiteenlopende aard vindt voor het redden van slachtoffers uit bovenverdiepingen en puin van instortingen, en voor het doorbreken van muren waarachter zich slachtoffers bevinden.

Voor de opleiding van het geneeskundige personeel kon worden volstaan met een speciaal ingerichte lokaliteit in het nieuwe lesgebouw, dat ook dient voor instructie van de overige opleidingen. De aanwezige stenen gebouwen nrs 19, 20 en 21, die bij de komst van het Depot door de luchtdoelartillerie werden gebruikt als mobilisatiebureaus, werden geschikt gemaakt voor leslokalen van kleiner en groter formaat en voor een filmzaal.

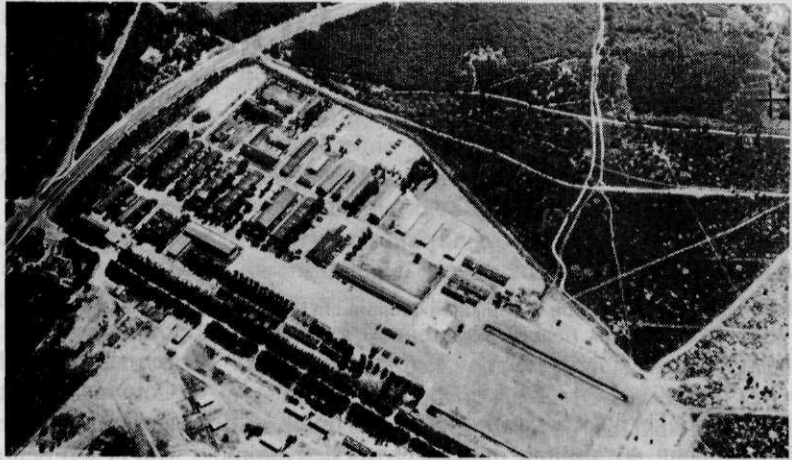
Voor het houden van stafdiensstofeningen van de colonnestaven werd ten slotte een speciaal ingericht leslokaal zodanig gebouwd, dat het de gebouwen 19 en 20 tot één geheel maakte.

In de loop van de jaren '60 werd ook een aanvang gemaakt met de verbetering van de S4-sector door het overbrengen van drie houten barakken uit de Legerplaats Nunspeet. Het uitreiken van kleding en uitrusting aan het in werkelijke dienst komende personeel werd daar geconcentreerd en aanzienlijk versneld. Geleidelijk zijn daarna alle delen van deze sector in de legerplaats samengetrokken. Daarna konden de magazijnen in de bomvrije kazerne te Muiden worden ontruimd. Voor de ondersteunende werkplaats van het ministerie van binnenlandse zaken werden binnen de legerplaats twee nissenhutten neergezet.

Bij het betrekken van de legerplaats werd ook begonnen met de bouw van het bureaugebouw voor commandant en staf van het Depot. Aan dat gebouw werd tevens een vleugel gebouwd met bovenverdieping voor legering van onderofficiëren. Aan die legering moesten meermalen lokaliteiten worden onttrokken om tijdelijk te kunnen voorzien in het tekort aan bureauruimte voor colonneherhalingsoefeningen.

In 1969 werd een tweede vleugel aan het bureaugebouw gebouwd om de nodige ruimte te verschaffen aan de Staf van het Korps. De Staf, eerst opgericht in de Lunettenkazerne te Vught, verhuisde vervolgens naar Utrecht: eerst naar de Sijpensteijnkazerne en vervolgens naar de Hojelkazerne.

Afb. 4 De korte rechte zijde van de legerplaats (boven in de foto) werd rechtlijnig verlengd evenals de z. achtergrens; daardoor werd de legerplaats nagenoeg rechthoekig

Sindsdien is het hele Korps geconcentreerd in de Legerplaats Crailo.

Tot slot dient nog aandacht te worden geschonken aan de terreinomvang van de legerplaats en de wijzigingen die deze in de loop der tijden heeft ondergaan.

Aanvankelijk, in 1847, liep de noordoostgrens van de legerplaats langs de Naarderstraatweg aan de andere zijde van het Sanatorium Hooglaren. Tot de aanleg van de Rijksweg 1 van Amsterdam naar Amersfoort bleef deze begrenzing tot circa 1930 ongewijzigd. Aan de legerplaats kon toen zonder bezwaar een gedeelte worden onttrokken, omdat deze toch uitsluitend voor herhalingsoefeningen in gebruik was. Anders werd het echter toen in de jaren 1962/'63 deze weg vierbaans werd gemaakt en er een viaduct moest worden gebouwd om een ongelijkvloerse kruising te verkrijgen en een ventweg naar Laren aan te leggen. De legerplaats zou

daardoor zozeer in de verdrinking zijn gekomen dat de voor de oefeningen noodzakelijke voertuigen naar elders zouden moeten verhuizen.

Provinciale Waterstaat moest de voor de wegbreiding noodzakelijke grond, die aan de legerplaats diende te worden onttrokken, geheel compenseren met een even grote oppervlakte ten koste van het Goois Natuurreservaat. Aanvankelijk liep de grens van de „Rijksgronden” ongeveer ter hoogte van de gasmaskercontrolekamer, schuin in westelijke richting naar de Crailose weg ter hoogte van het begin van de schietbanen. Door rechtlijnige verlenging van deze grens van de Rijksweg en doortrekking van de zuidelijke achtergrens van de legerplaats kon het gehele terrein nagenoeg rechthoekig worden gemaakt en kwam er weer ruimte beschikbaar voor plaatsing van de aanwezige voertuigen (zie afb. 4).

Daarmee heeft de thans bijna 65-jarige legerplaats haar huidige vorm gekregen.

Logistiek en financiën bij het KMC

A. J. Hesdahl

luitenant-kolonel van de Koninklijke luchtmacht, hoofd sectie 4 staf KMC

Logistiek

De logistieke positie van het KMC is uniek in de krijgsmacht. Als militair onderdeel van de Koninklijke landmacht is het korps in vredestijd rechtstreeks gesteld onder het bevel van de BLS; na mobilisatie wordt het ter beschikking gesteld van de minister van binnenlandse zaken voor steun aan de OBB bij het bestrijden van rampen ten gevolge van oorlogshandelingen.

Aangezien het personeel van het KMC zijn taken als militaire eenheid moet kunnen uitvoeren, beschikt het over het (standaard)materieel dat iedere militaire eenheid heeft. Dat materieel, dat ca. 20% omvat van het totale pakket, wordt aangeduid als KL-materieel. Het omvat bijvoorbeeld waterwagens, keukens op aanhangwagens, noodrantsoenen, gereedschap-uitrustingen en PSU-artikelen. Zoals bij ieder militair onderdeel is het geautoriseerde materieel vermeld in de OTAS'n. Deze worden goedgekeurd door de BLS. Het verschil met de andere KL-onderdelen is dat de geautoriseerde uitrustingsstukken wel door de MVA's worden verworven doch dat de kosten níét ten laste van de KL-begroting komen maar op de eigen KMC-begroting drukken. Het beheer en onderhoud van, en de controle op dat materieel geschieden volledig volgens de door de KL gestelde normen.

Voor zijn oorlogstaak — het bestrijden van oorlogsbranden, het redden van ingesloten mensen, en hun initiële (geneeskundige) verzorging en afvoer — beschikt het KMC over specifiek materieel. Dat materieel wordt verworven en ter beschikking gesteld door de Organisatie Bescherming Bevolking van het ministerie van binnenlandse zaken. Aangezien de KMC-eenheden zullen optreden ter ondersteuning van BB-eenheden en het KMC-BiZa-materieel slechts een relatief klein deel omvat van het totale pakket van rampenbestrijdingsmaterieel, is het KMC-BiZa-materieel identiek aan het BB-materieel.

Dat op de taak gerichte materieel omvat bijvoorbeeld brandweerautospuiten, motorspuiten, slan-

gen en appendages ten behoeve van de Mobiele Colonne Brandweer. Verbandmiddelen, puinruim-apparatuur, kruiwagens, draagbaren en ladders zijn er ten behoeve van de Mobiele Colonne Redding/Geneeskundig. De autorisatie van materieel, soort en hoeveelheden, geschiedt dan volgens door de OBB gestelde regels in de zg. Specificatielijsten. Dat pakket omvat bijna 80% van het totale KMC-materieel. Beheer, onderhoud en reparaties geschieden in principe door de zorg van BiZa. Uiteraard wordt daarbij steun verleend door het KMC-personeel van de Legerplaats Crailo. Een uitzondering vormt schade aan BiZa-voertuigen die wordt veroorzaakt tijdens besturing door militaire chauffeurs. In dat geval wordt de reparatie uitgevoerd door de zorg en ten laste van het KMC.

Het zal duidelijk zijn dat doordat BiZa zelf het beheer voert, zelf het onderhoud uitvoert, zelf de uitbestedingen doet en geen echelonnering kent, de systemen volledig afwijken van de bij de KL gebruikte systemen.

In vredestijd is het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne (VoMil) verantwoordelijk voor de drinkwatervoorziening; dat wil zeggen zowel voor het beschikbaar zijn als voor het drinkbaar zijn. In oorlogstijd blijft deze verantwoordelijkheid daar. In bijzondere omstandigheden, na calamiteiten, treedt voor de nooddrinkwatervoorziening het Korps Mobiele Colonne op, onder supervisie van VoMil. Indien een waterleidingbedrijf gedurende langere tijd niet meer in staat is voldoende drinkwater te leveren, kan het Korps — zo nodig op vier verschillende plaatsen in Nederland — steun verlenen met drinkwatertransportleidingen en eventuele distributie. Bovendien is de mogelijkheid aanwezig, zij het in geringere mate, drinkwater te produceren door zuivering. Het daarvoor benodigde materieel wordt verworven, beheerd, onderhouden en ter beschikking van het KMC gesteld door VoMil. Ook hier derhalve systemen die afwijken van de bij de KL gangbare werkwijze.

Bij mobilisatie moet het materieel, zowel KL- als BiZa- resp. VoMil-materieel, zo snel mogelijk

functioneel worden uitgegeven aan de geformeerde eenheden. KL- en BiZa-materieel zijn ondergebracht in BiZa-magazijnen, aangezien BiZa verplicht is opslagruimten ter beschikking van het KMC te stellen. In deze magazijnen is het materieel functioneel opgeslagen. Zoals uit het voorgaande reeds bleek, geschieden onderhoud en beheer in zo'n magazijn voor het KL-materieel onder leiding van een KL-beheerder (aoo- of smmb) en voor het BiZa-materieel door een functionaris die onder BiZa ressorteert. Een goede verstandhouding tussen beide instanties is dan ook een eerste vereiste.

Financiën

De personele en materiële uitgaven van het KMC komen niet ten laste van de KL-begroting; de KMC-begroting vormt naast de Afdelingen „Ministerie” en „Krijgsmacht” een zelfstandige afdeling in de defensiebegroting. Het budget voor 1980, ca. f 28 mln, werd in overleg met de Staf voor de Civiele Verdediging vastgesteld en is een deel van het totale budget voor de Civiele Verdediging. De ordonnateur van de KMC-begroting is de Con-

troller Landmachtstaf. Door de Staf voor de Civiele Verdediging worden ten behoeve van de KMC-begroting de fondsen voor personele en materiële exploitatie beschikbaar gesteld via een jaarlijks terugkerende procedure. Voor nieuwe dan wel vervangingsinvesteringen vindt afzonderlijk overleg plaats met de Staf voor de Civiele Verdediging van BiZa; daartoe worden door het KMC meerjarenramingen opgesteld, zowel voor BiZa- als KL-materieel. De voor de verwerving van het KL-materieel benodigde fondsen worden eveneens uit het totale budget voor de Civiele Verdediging beschikbaar gesteld op de KMC-begroting. De verwerving en verstrekking van dit materieel vinden plaats door de DMKL volgens de KL-procedures en ten laste van de KMC-begroting.

Voor de benodigde opleidingen — ca. 5000 man per jaar — worden berekeningen uitgevoerd en de manjarenbehoefte wordt doorgegeven aan Controller LAS. Vooral deze laatste post vereist veel aandacht aangezien, mede door het uitstelbeleid, het percentage niet-opkomers nogal fluctueert waardoor niet alleen qua opleidingen doch ook financieel moet worden bijgestuurd.

De mobilisatievoorbereiding van het Korps Mobiele Colonne

H. van Vianen, B. E. M. Buiting en J. van Delft

majoor vsd der infanterie, majoor vsd van de Koninklijke luchtmacht, en majoor vsd der infanterie

In de Koninklijke landmacht is de SOMOB als speciale-stafofficier van de Bevelhebber der landstrijdkrachten verantwoordelijk voor de mobilisatievoorbereiding van de KL. Volgens het Mobilisatievoorschrift is daarentegen CKMC zelf verantwoordelijk voor de mobilisatievoorbereiding van zijn korps; daarom beschikt dat dan ook over een zelfstandige Sectie Mobilisatie Voorbereiding, bestaande uit drie bureaus:

- Personele mobilisatievoorbereiding (PMV),
- Materiële mobilisatievoorbereiding (MMV) en
- Onderdeelsmobilisatievoorbereiding (OMV)

De schrijvers, hoofden van deze cursus in de volgorde zoals hierboven vermeld, bespreken in dit artikel de mobilisatievoorbereiding van het KMC aan de hand van een beschrijving van de activiteiten van die bureaus.

Personele mobilisatievoorbereiding

Het bureau PMV houdt zich uitsluitend bezig met het personeelsaspect. Een van de belangrijkste taken is dan ook het bewaken van het personeelsbestand van het KMC (hier wordt het beroeps-personeel buiten beschouwing gelaten).

Zoals elders aangegeven, bestaat het KMC o.a. uit 24 mobilisabele Mobiele Colonne met daarbij nog een Aanvullingsdepot; het aflossingssysteem is, evenals bij andere KL-onderdelen, gebaseerd op een periode van zes jaar.

Aangezien de colonne om de zes jaar worden afgelost, moeten in een periode van zes jaar per jaar 2 Mobiele Colonne brandweer en 2 Mobiele Colonne redding/geneeskundig, benevens 1/6 deel van het Aanvullingsdepot worden vervangen.

De voor de encadrering benodigde reserveofficieren in de rang van tweede of eerste luitenant worden jaarlijks aangevraagd en verkregen van de Sectie mobilisatievoorbereiding van de Nationale Territoriale Commandant om gedurende een periode van 4 weken te worden opgeleid tot PC van

een brandweer-, redding-, geneeskundig, nooddrinkwaterleiding- of waterzuiveringpeloton, dan wel tot plv. CC. Bij de selectie spelen de genoten militaire vooropleiding en burgerfunctie een belangrijke rol. Na deze opleiding worden zij ingedeeld in een nieuw te formeren Mobiele Colonne. De benodigde aantallen dienstplichtige onderofficieren, korporaals en manschappen worden aangevraagd en verkregen van de Directie Personeel, Afdeling Centrale personele informatieverzorging. Zij volgen bij het KMC een herscholing; deze duurt voor de onderofficieren 4 en voor korporaals en manschappen 3 weken. Na die herscholing worden ook zij ingedeeld in een nieuw te formeren colonne.

Het personeelsbestand van het KMC bestaat aan reserve- en dienstplichtig personeel uit ca. 1100 reserveofficieren (waarvan 250 artsen), 2680 onderofficieren en omstreeks 19.300 korporaals en manschappen met groot verlof. Dat houdt in dat — op basis van de aflossing van vier MC's per jaar — jaarlijks ongeveer 3600 mensen voor herscholing binnenkomen door de poorten van het kamp Crailo, waar het KMC is gelegerd.

Na de herscholing en indeling krijgt iedereen, evenals bij de andere KL-onderdelen, een lastgeving waarop staat aangegeven waar en wanneer men zich zal moeten melden als de omstandigheden daartoe aanleiding geven; in het algemeen is dat op tgm B en C.

De reserveofficieren worden door het Hoofd PMV ingedeeld; daardoor wordt enige flexibiliteit ingebouwd. Voor het overige personeel wordt gebruik gemaakt van het geautomatiseerde systeem van het CPI.

Zoals uit het voorgaande blijkt, worden nagenoeg alle functies in de verschillende colonne bekleed door reserveofficieren, dienstplichtige onderofficieren, korporaals en manschappen. Voor de reserveofficier betekent dit dat hij die ter beschikking wordt gesteld van het KMC, in principe de moge-

lijkheid heeft op te klimmen van reserve tweede of eerste luitenant (functie pc of plv cc) tot commandant van een Mobiele Colonne, waaraan de rang van reserve luitenant-kolonel is verbonden. Het spreekt vanzelf dat de bevorderingsmogelijkheden in grote mate afhankelijk zijn van de beoordelingen van de betrokkenen. Voorts is uiteraard op de carrièregang binnen het Korps een aantal criteria van invloed die de reserveofficier niet geheel zelf in de hand heeft: bijvoorbeeld de ouderdom in rang, het benodigde aantal dagen werkelijke dienst door hem vervuld en vooral het voor hem beschikbaar zijn van een functie waaraan de naasthogere rang is of kan zijn verbonden. Ten slotte speelt ook de verdere scholing en vorming nog een belangrijke rol: zonder het volgen van een of meer cursussen is bevordering nageenog uitgesloten.

Aan de hand van de bovengenoemde criteria wordt jaarlijks een aantal reserveofficieren door CKMC voorgedragen voor de naasthogere rang. De mogelijkheid bestaat in een tijdsbestek van 6 jaren de functies van respectievelijk pc, plv cc en cc, of een andere kapiteinsfunctie, te vervullen.

Ook voor de onderofficier bestaat de mogelijkheid, zij het in beperkte mate, te worden bevorderd. Het beschikbaar zijn van een functie, waaraan de rang van sergeant-majoor is verbonden en 's mans gebleken geschiktheid voor deze functie spelen daarbij de voornaamste rol.

Ter informatie diene, dat reeds bij de herscholing een selectie daarvoor wordt gemaakt: van de voor de eerste maal bij het KMC ingestroomde dienstplichtige onderofficieren worden er vijf geselecteerd voor de functie van pelotonssergeant; van deze vijf kan er in een later stadium één worden voorgedragen voor sergeant-majoor na het einde van de herscholing, in welke rang hij dan bij een vormingsherhalingsoefening kan fungeren. Ook voor de dienstplichtige korporaals is er de mogelijkheid te worden bevorderd: een korporaal die qua inzet en capaciteiten excelleert, kan dan ook direct na het beëindigen van zijn herscholing worden voorgedragen voor bevordering, zodat hij bij een volgende herhalingsoefening kan fungeren als groepscommandant in de rang van sergeant.

Dat geldt eveneens voor zeer goede dienstplichtige soldaten: voor hen is er de mogelijkheid te worden bevorderd tot korporaal.

Materiële mobilisatievoorbereiding

Zoals in een van de voorgaande artikelen — over de logistiek — reeds werd uiteengezet bestaat het

materieel dat bij het KMC in gebruik is ten dele uit KL-materieel en voor het overige uit materieel dat afkomstig is van het ministerie van binnenlandse zaken (BiZa) dan wel dat van volksgezondheid en milieuhygiëne (VoMil). De eerstgenoemde materieelsoort omvat de middelen die nodig zijn voor het militaire functioneren van zowel de man als zijn onderdeel, het BiZa/VoMil-materiaal dient voor het kunnen uitvoeren van de individuele en collectieve taken in het kader van de bescherming van de bevolking. Voor opleidingen en oefeningen dient het Opleidingscentrum KMC derhalve te kunnen beschikken over beide materieelsoorten. Het KL-materieel wordt verstrekt op grond van een eigen OTAS en onder toepassing van de gebruikelijke procedures; het andere wordt verkregen door middel van directe aanvragen aan de bevoegde ministeries.

Al het hierboven bedoelde materieel, dat dus eigenlijk permanent in gebruik is, wordt door de zorg van het Bureau Materiële mobilisatievoorbereiding (MMV) met de normale *Uitgesteld-materieeloverdrachtprocedure* op UM gesteld, zodat tijdige teruglevering naar de diverse mobilisatiecomplexen van het KMC gewaarborgd is.

Het materieel voor Vormings-Herhalingsoefeningen wordt door middel van de *AS-40 procedure* door de zorg van Bureau MMV rechtstreeks uit de magazijnen aan het Opleidingscentrum Korps Mobiele Colonne geleverd en aan het einde van de Vormings-Hhon volgens dezelfde procedure direct weer teruggeleverd.

Aangezien de mobilisabele eenheden van het KMC tot op het niveau van compagnie als zelfstandige enkelvoudige eenheden mobiliseren, dienen voor al deze eenheden *materieeluitgifte-instructies* (MUI's) te worden opgesteld. Deze MUI's worden bijgehouden door de beheerders van de elf mobilisatiemagazijnen, die zich op verschillende plaatsen in het land bevinden.

Een schaduwset van iedere MUI bevindt zich bovendien bij het bureau MMV, dat de uiteindelijke controle daarop uitoefent. Om al dat materieel op een snelle en efficiënte manier uit te geven (wij hebben namelijk te doen met ca. 120 zelfstandig mobiliserende eenheden) zijn de KL- en andere goederen in de verschillende mobilisatiemagazijnen in den lande geïntegreerd en functioneel opgeslagen.

Voor het transport van dat materieel bij mobilisatie zijn rond 3900 voertuigen nodig. Aangezien dit transport niet in opleg aanwezig is, dient het door vordering te worden verkregen. Daartoe wor-

den door het Bureau MMV *behoeftebepalingen* opgesteld, die door de NTC in *vorderingsopdrachten* worden omgezet. De Vorderingscommissaris dient nu voor het op vordering stellen van de gevraagde aantallen te zorgen. Zodra hij daarmee gereed is, verzendt hij, via het Bureau MMV, *vorderingsgereedmeldingen* aan de Mobilisatiebeheerders. Deze gereedmeldingen worden door het Bureau MMV bewaakt en zo nodig via nieuwe behoefteopgaven bijgesteld.

De enige andere artikelen, behalve het transport, die moeten worden gevorderd, zijn schrijfmachines. Een gedeelte daarvan is op UM-stelling aanwezig. Voor het overige aantal wordt de vordering door de diverse PMC/GC'n voorbereid. De bewaking daarvan geschiedt ook door het Bureau MMV aan de hand van de vorderingsgereedmeldingen en de behoefte.

Uiteraard is er controle nodig op deze grote verscheidenheid van materieel en de behandeling ervan. Aangezien een gedeelte KL-materieel is en het overige BiZa- en VoMil-materieel, brengt dat zijn eigen moeilijkheden mee. Daarom worden de controle en inspectie van BiZa- c.q. VoMil-materieel uitgevoerd door personeel van de respectieve ministeries, waarop van KMC-zijde weinig invloed kan worden uitgeoefend. Voor wat betreft het KL-materieel worden behalve door het Bureau MMV ook inspecties en controles uitgevoerd door personeel van de Verzorgingscommando's, de CMA en MIO-ploegen.

Op deze manier wordt door het Bureau MMV ernaar gestreefd in geval van mobilisatie het juiste materieel in de goede hoeveelheden op de juiste plaats ter beschikking van de man te laten komen.

Onderdeelsmobilisatievoorbereiding

In het voorgaande is een beeld geschetst van de Personele (PMV) en van de Materiële mobilisatievoorbereiding (MMV). Wanneer men deze twee mobilisatieaspecten samenvoegt, komt men tot de Onderdeelsmobilisatievoorbereiding; personeel en materieel vormen immers samen een eenheid.

De taak van de OMV omvat dus in vreedstijd voor te bereiden maatregelen, die erop zijn gericht bij mobilisatie het personeel en het materieel van een mobiliserende eenheid zo snel en efficiënt mogelijk samen te voegen. Aldus kan de geformeerde eenheid zo spoedig mogelijk ter beschikking worden gesteld van Commandant Korps Mobiele Colonne, en wel op de door hem in directieven vastgestelde plaats en tijd.

Om dat mogelijk te maken worden in vreedstijd

aan de hand van de beschikbare gegevens door Hoofd Onderdeelsmobilisatievoorbereiding legerings- en oorlogslocaties voor de KMC-eenheden voorbereid. De gegevens daarvoor worden verkregen van de afdeling Mobilisatievoorbereiding van de onderscheidene PMC'n; immers, in hun gezagsgebied dienen de locaties te worden gerealiseerd, aan de hand van een door de BLS bekrachtigde en door de NTC uit te geven zg. *realisatiebrief*. Daarin staan vermeld aanmeldingspunten, afleveringsadressen van motorvoertuigen, mobilisatiecentra en parkeerplaatsen van de KMC-eenheden.

Bijzondere aandacht wordt besteed aan verschillende verbindingsaspecten ten behoeve van KMC-eenheden in oorlogstijd. Uiteraard zijn ook voor het KMC verbindingen van essentieel belang. Opstijpunten worden voor dat doel aangelegd.

Voor het leiden van zijn eenheid beschikt de commandant van een Mobiele Colonne over orders, instructies en verdere informatie; die gegevens bevinden zich in de zg. *kist oorlogsvoorbereiding* (OV-kist), waarvan de inhoud door alle stafsecties wordt geleverd. Voorts ontvangt de commandant van een Mobiele Colonne van de PMC een door het bureau OMV/KMC samengestelde *vormingsinstructie*.

Op lager niveau zijn de overeenkomstige gegevens voor de compagniescommandant vastgelegd in een *mobilisatie-instructie* (eveneens opgelegd bij de PMC).

In beide instructies worden gegevens verstrekt over personeel, legerings- en parkeerplaatsen, materieelvoorziening, bevelvoering en verbindingen, voeding en geneeskundige verzorging, fondsenvoorziening, in administratie stellen en administratief in onderhoud stellen, routeschetsen, legeringschetsen, en de instructie voor de officier belast met het overnemen van motorrijtuigen in eigendom van de Staat.

Bovendien vindt de compagniescommandant in zijn mobilisatie-instructie nog informatie over oorlogsappellijsten, mutatie-oorlogsappellijsten, instructie veldpost, bewijs van aanstelling tot (hoofd)facteur, processen-verbaal van overneming/overgave, lijst van te vorderen goederen en vorderingsadressen, en gegevens over het bedrijfsklaar maken van gevorderde motorrijtuigen.

Om ervan verzekerd te kunnen zijn dat de verschillende, met enig commando belaste officieren in geval van mobilisatie ten volle met hun taak vertrouwd zullen zijn, wordt de voor hen bestemde instructie elk jaar ten minste éénmaal met hen doorgenomen. Zij nemen bij die gelegenheden ken-

nis van wijzigingen, aanvullingen en aanpassingen, en kunnen tevens van hun eigen inzichten terzake doen blijken. De inhoud van de instructies regelmatig te controleren is een der taken van het personeel van het bureau OMV.

De Onderdeelsmobilatievoorbereiding eindigt op het moment waarop de geformeerde eenheid zich volgens de geldende procedure heeft gereed gemeld bij CKMC; dat is het geval zodra de colonne oorlogsgereed in haar locatie staat.

MAAK U NIET BEZORGD

dat u na dienstverlating de

MILITAIRE SPECTATOR

niet meer zult ontvangen:

als lid van de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap vindt u hem maandelijks in uw bus!
Bovendien driemaandelijks Mars in Cathedra. Voor f 30,— per jaar!

Snel een briefkaart aan de secretaris

DENIJSSTRAAT 135, 2251 HJ DEN HAAG

en uw bezorgdheid is over !

Drinkwatervoorziening in buitengewone omstandigheden

L. P. J. M. Welters

majoor vsd der infanterie, hoofddoff toeg staf KMC

De belangrijkste grondstof voor het in stand houden van leven — drinkwater — wordt in Nederland geleverd door de waterleidingbedrijven, die voor het merendeel worden geëxploiteerd door een of meer gemeenten, stichtingen, vennootschappen, e.d.

Krachtens de wet zijn deze waterleidingbedrijven gehouden ervoor te zorgen dat de levering van deugdelijk drinkwater aan de verbruikers in hun distributiegebieden is gewaarborgd, en wel in zodanige hoeveelheid, van een zodanige kwaliteit, en onder een zodanige druk als het belang van de volksgezondheid vereist.

Ook onder bijzondere omstandigheden behoren deze bedrijven zo goed mogelijk aan hun verplichtingen te voldoen. Daarvoor dienen zij in een zo vroeg mogelijk stadium de nodige maatregelen te nemen en voorzieningen te treffen om storingen in de leverantie zo goed mogelijk het hoofd te kunnen bieden. Voor een dergelijke situatie hebben de ministeries van volksgezondheid en milieuhygiëne en van binnenlandse zaken onder de titel *Richtlijnen bescherming waterleidingbedrijven met het oog op oorlogsomstandigheden* aanwijzingen uitgegeven voor de handhaving van de bestaande vormen van drinkwatervoorziening en voor overige maatregelen ten behoeve van de drinkwatervoorziening.

Taak waterleidingbedrijf

De taak van het waterleidingbedrijf voor de instandhouding van de drinkwatervoorziening in buitengewone omstandigheden omvat in het algemeen:

- bescherming van het bedrijf;
- bescherming van het personeel;
- hulpverlening aan andere waterleidingbedrijven of organisaties;
- adviseren van, en zo nodig bijstand verlenen aan, gemeentelijke autoriteiten ten behoeve van de nooddrinkwatervoorziening aan de bevolking bij belangrijke storingen.

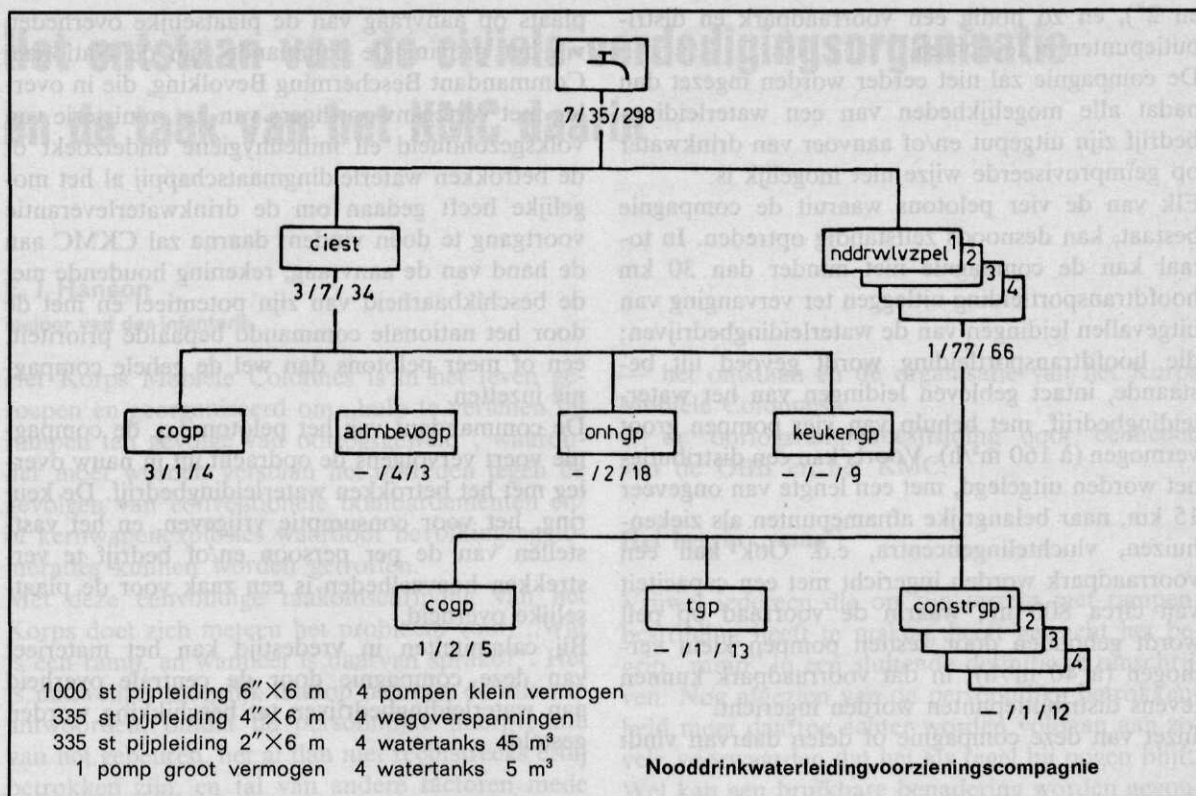
De twee laatstgenoemde taken spelen een belangrijke rol bij de nooddrinkwatervoorziening, omdat een waterleidingbedrijf ondanks de getroffen beschermingsmaatregelen toch gedurende korte of lange tijd kan uitvallen. In dat geval komt de zorg voor de nooddrinkwatervoorziening te berusten bij de gemeentelijke autoriteiten.

Overheidsverantwoordelijkheid

In geval van calamiteiten treft de overheid maatregelen om de nooddrinkwatervoorziening op gang te brengen en voor korte of lange tijd in stand te houden. Voorop staat daarbij de voorlichting aan bevolking en bedrijven en het stimuleren van hun zelfwerkzaamheid. In het kader daarvan worden aanwijzingen gegeven voor eventuele storingen in de watervoorziening en hoe te handelen met drinkwater in oorlogstijd; ook worden wenken gegeven voor het aanleggen van voorraden waaruit zo nodig gedurende enige tijd in de eigen behoefte kan worden voorzien.

De centrale overheid beschikt over circa 200.000 kunststof waterzakken van ongeveer 40 liter inhoud, die in de zg. 2e paraatheidsfase door de minister van volksgezondheid en milieuhygiëne in vastgestelde aantallen per provincie worden beschikbaar gesteld aan de commissarissen van de Koningin en in voorkomend geval door de gemeenten kunnen worden aangevraagd. Bovendien beschikt de centrale overheid over circa 260 opvouwbare watertanks met een inhoud van 3000 liter, bestemd voor meervoudig gebruik. Ook deze tanks worden beschikbaar gesteld, op dezelfde wijze als voornoemde waterzakken.

Ten slotte kan de centrale overheid beschikken over de drinkwatervoorzieningseenheden van het Korps Mobiele Colonne. Die worden echter eerst dan aan de plaatselijke overheden ter beschikking gesteld als de overige mogelijkheden zijn uitgeput. Zij worden dan toegewezen door de Nationaal Commandant Bescherming Bevolking, die in overleg met een vertegenwoordiger van het ministerie

van volksgezondheid en milieuhygiëne beslist over de aanvraag — via de provincie ingediend — en opdracht tot inzet geeft aan CKMC. Deze bepaalt dan aan de hand van de aanvraag hoeveel eenheden waar zullen worden ingezet.

De middelen van het KMC

Ten behoeve van de nooddrinkwatervoorziening beschikt het Korps Mobile Colones over twee verschillende soorten eenheden: de pelotons waterzuivering en de nooddrinkwaterleidingvoorzieningscompagnie.

Pelotons waterzuivering

De organisatie van het Korps telt zes pelotons waterzuivering, elk bestaande uit drie groepen met een capaciteit van 8 m³/h per groep. Hun taak bestaat uit het bacteriologisch zuiveren van oppervlaktewater; zij worden ingezet in gebieden die liggen aan de periferie van rampgebieden waar het maatschappelijke leven zal moeten voortgaan. De aanvraag moet zijn gebaseerd op het aantal personen waarvoor drinkwater nodig is, afgerond op 25.000 of een veelvoud daarvan. Dat gegeven stelt het nationale commando in staat de te verlenen bijstand te berekenen op basis van de norm, dat zo mogelijk minimaal 3 liter per persoon per

etmaal moet worden verstrekt. De plaatselijke overheid blijft daarbij verantwoordelijk voor de keuring en het voor consumptie vrijgeven van het eindprodukt, omdat de pelotons niet meer kunnen doen dan alleen bacteriologisch zuiveren. Ook het transport, de distributie, enz., zijn taken voor de plaatselijke overheid.

Sinds 1979 is de zorg voor het waterzuiveringsmateriaal opgedragen aan het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne. Het huidige materieel is sterk verouderd, en dientengevolge zijn de pelotons thans niet meer operationeel. In onderling overleg tussen de ministeries van volksgezondheid en defensie, het Rijksinstituut voor Drinkwater en RVO-TNO wordt daarom gezocht naar modern materieel ter vervanging.

Nooddrinkwaterleidingvoorzieningscompagnie

De jongste eenheid van het KMC, de nooddrinkwaterleidingvoorzieningscompagnie (zie het hierbij afgedrukte organigram), werd in 1974 aan de organisatie van het korps toegevoegd bij gemeenschappelijke beschikking van de drie betrokken ministers (defensie, volksgezondheid en milieuhygiëne, en binnenlandse zaken). De hoofdtak van deze compagnie is drinkwater van buiten het rampgebied te transporteren via de hoofdtransportleidingen (6") en de distributieleidingen (4"

en 2"), en zo nodig een voorraadpark en distributiepunten in te richten.

De compagnie zal niet eerder worden ingezet dan nadat alle mogelijkheden van een waterleidingbedrijf zijn uitgeput en/of aanvoer van drinkwater op geïmproviseerde wijze niet mogelijk is.

Elk van de vier pelotons waaruit de compagnie bestaat, kan desnoods zelfstandig optreden. In totaal kan de compagnie niet minder dan 30 km hoofdtransportleiding uitleggen ter vervanging van uitgevallen leidingen van de waterleidingbedrijven; die hoofdtransportleiding wordt gevoed uit bestaande, intact gebleven leidingen van het waterleidingbedrijf, met behulp van vier pompen groot vermogen (à 160 m³/h). Voorts kan een distributienet worden uitgelegd, met een lengte van ongeveer 15 km, naar belangrijke afnamepunten als ziekenhuizen, vluchtelingencentra, e.d. Ook kan een voorraadpark worden ingericht met een capaciteit van circa 800 m³, waarin de voorraad op peil wordt gehouden door zestien pompen klein vermogen (à 40 m³/h); in dat voorraadpark kunnen tevens distributiepunten worden ingericht.

Inzet van deze compagnie of delen daarvan vindt

plaats op aanvraag van de plaatselijke overheden via het provinciale commando aan de Nationaal Commandant Bescherming Bevolking, die in overleg met vertegenwoordigers van het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne onderzoekt of de betrokken waterleidingmaatschappij al het mogelijke heeft gedaan om de drinkwaterleverantie voortgang te doen vinden; daarna zal CKMC aan de hand van de aanvraag, rekening houdende met de beschikbaarheid van zijn potentieel en met de door het nationale commando bepaalde prioriteit, een of meer pelotons dan wel de gehele compagnie inzetten.

De commandant van het peloton c.q. de compagnie voert vervolgens de opdracht uit in nauw overleg met het betrokken waterleidingbedrijf. De keuring, het voor consumptie vrijgeven, en het vaststellen van de per persoon en/of bedrijf te verstrekken hoeveelheden is een zaak voor de plaatselijke overheid.

Bij calamiteiten in vredetijd kan het materieel van deze compagnie door de centrale overheid aan waterleidingbedrijven ter beschikking worden gesteld.

Het ontstaan van de civiele-verdedigingsorganisatie en de taak van het KMC daarin

E. J. Hanson

majoor vsd der infanterie

Het Korps Mobiele Colonne is in het leven geroepen en georganiseerd om „hulp te verlenen bij rampen ten gevolge van oorlogsgeweld”, waaronder moet worden verstaan het optreden tegen de gevolgen van conventionele bombardementen en/of kernwapenexplosies waardoor bevolkingsagglomeraties kunnen worden getroffen.

Met deze eenvoudige taakomschrijving van het Korps doet zich meteen het probleem voor: „Wat is een ramp, en wanneer is daarvan sprake?”. Het is nauwelijks mogelijk daarop met een definitie te antwoorden, omdat de persoonlijke interpretatie van het gebeuren, het al dan niet rechtstreeks erbij betrokken zijn, en tal van andere factoren mede van invloed zijn. Aanrijdingen, vliegtuigongelukken en branden van ernstige omvang zijn — zeker indien er doden en gewonden vallen — voor de direct betrokkenen een rampzalige gebeurtenis. Voor de samenleving echter is zoiets een al dan niet waargenomen incident, welks aspecten niet zozeer worden gezien als bedreigingen voor, of ernstige verstoringen van het grote geheel.

Rampen doen zich niet alleen voor onder oorlogsomstandigheden, maar ook in tijden van vrede in de vorm van natuurrampen — aardbevingen, overstromingen, e.d. — en maatschappijrampen, zoals recent in Seveso en Harrisburgh. Ongeacht of dat plaatsgrijpt in vredes- of in oorlogstijd, steeds zijn daarbij aanwijsbare kenmerken en verschijnselen in het spel die de plaatselijke, regionale of zelfs nationale bevolking confronteren met een al dan niet verwachte rampsituatie.

Om nu te kunnen verduidelijken hoe plaats en taak van het Korps Mobiele Colonne zijn bepaald in verband met dergelijke eventualiteiten, wordt hierna aandacht besteed aan:

- de kenmerken en verschijnselen van een ramp;
- de gevolgen van en gevolgtrekkingen uit de bombardementen op Duitsland en Japan in de Tweede Wereldoorlog;
- het ontstaan van de Organisatie Bescherming Bevolking (OBB);

— het ontstaan en de organisatie van het Korps Mobiele Colonne;

— de oorlogsrampenbestrijding door eenheden van de OBB en het KMC.

Het begrip „ramp”

Vrijwel iedereen die op zijn terrein met rampenbestrijding heeft te maken, heeft getracht het begrip „ramp” in een sluitende definitie te omschrijven. Nog afgezien van de persoonlijke betrokkenheid moet daartoe echter worden voldaan aan zoveel voorwaarden dat het als regel bij pogen blijft. Wel kan een bruikbare benadering worden gevonden als men uitgaat van de gevolgen; dan is het mogelijk te komen tot een *werk*definitie waarmee voor een ieder kan worden duidelijk gemaakt waarom het gaat.

Zo zegt de minister van binnenlandse zaken in zijn *Nota Hulpverlening en Rampen*, die in 1975 verscheen:

Een ramp is een situatie, waarbij het direct beschikbare potentieel onvoldoende is en men er rekening mee moet houden dat bijstand op ruime schaal noodzakelijk is.

Rampsituaties kunnen zich voordoen in vredes- en oorlogstijd, waarbij de oorzaken verschillend zullen zijn; in de gevolgen zal er behalve verschil ook overeenkomst bestaan. De gevolgen van oorlogsgeweld kunnen zich evenwel in een zo hevige vorm aandienen, dat getroffen voorzieningen kwalitatief en kwantitatief te kort schieten.

De ervaringen van de Tweede Wereldoorlog — Engeland, Duitsland — maar ook de sindsdien geboekstaafde vredesrampen hebben aangetoond dat de problemen steeds groter en ingewikkelder waren dan verwacht of verondersteld. Zozeer zelfs, dat moest worden vastgesteld dat efficiënte hulpverlening nagenoeg onmogelijk wordt indien men — door studie of onderzoek — zich geen voorstelling heeft kunnen maken van de omvang en gevolgen van zo'n rampsituatie.

Een van de kenmerken van een ramp is wel dat zij steeds een massaal karakter heeft; daarbij kunnen tweeërlei gevolgen worden onderscheiden, primaire en secundaire.

Primaire gevolgen zijn die waartegen o.a. brandweer-, reddings- en geneeskundige eenheden moeten optreden; secundaire gevolgen komen meer tot uiting in verstoringen van de samenleving op verschillende gebieden, bijvoorbeeld door normverschuivingen als mensen trachten aan de dreiging te ontkomen en het vege lijf te redden. De taak van de OBB en het KMC is gericht op het bestrijden van de primaire gevolgen; de Staf Civiele Verdediging daarentegen houdt zich meer bezig met de secundaire gevolgen en richt zich daartoe onder meer op het doen aanpassen van de wetgeving waardoor het voortbestaan en functioneren van de samenleving, ook onder buitengewone omstandigheden, kan worden verzekerd. Binnen het bestek van dit artikel zal evenwel daarop niet dieper worden ingegaan, vooral omdat die aspecten van de Civiele Verdediging niet tot de taak van het KMC behoren.

Een ramp onderscheidt zich van minder ingrijpende voorvallen door de volgende *rampkenmerken*:

- het menselijke leven is vernietigd of wordt bedreigd;
- het normale sociale patroon is verbroken of ernstig verstoord;
- het gebeuren heeft een uitzonderlijk en ongevoelbaar karakter;
- de omvang ervan, gerekend naar de grootte van het gebied en het aantal betrokken personen, gaat ver uit boven die van een ongeval of ongeluk;
- de normaal voor hulpverlening bij ongevallen en ongelukken beschikbare diensten en middelen zijn totaal ontoereikend, zowel naar organisatie als naar aantal.

Bovendien moet ermee worden gerekend dat zich bij een ramp *rampverschijnselen* kunnen voordoen:

- massale branden;
- massale verwoestingen;
- overstromingen, deformatie van gebieden;
- grote aantallen doden en gewonden;
- paniekluchten en vluchtelingenstromen;
- besmettingen en epidemieën.

Met deze opsomming van kenmerken en verschijnselen is — althans voor zover het de primaire gevolgen betreft — tevens het kader aangegeven waarbinnen het optreden van het KMC zich beweegt.

De bombardementen in de Tweede Wereldoorlog

De Britse en vooral de Duitse literatuur geven zoveel informatie dat het goed mogelijk is zich aan de hand daarvan een beeld te vormen van een oorlogsramp zoals die door een bombardement wordt teweeggebracht. Het is niet de prettigste lectuur, maar helpt wel de achtergrond te schetsen waartegen het optreden van het KMC kan worden geprojecteerd. Bovendien is het zinvol uit de lessen van het verleden trends af te leiden die indicaties kunnen geven voor toekomstige ontwikkelingen; daarom is het goed lering te trekken uit de Tweede Wereldoorlog.

In het begin van die oorlog werden voor het bombarderen van doelen als regel alleen óf brisant- óf brandbommen gebruikt. Bij gebruik van uitsluitend de eerstgenoemde soort ontstond een beperkt schadegebied dat zich ten gevolge van de veroorzaakte branden, en afhankelijk van de weersgesteldheid, langzaam maar zeker uitbreidde; bij een dergelijke aanval werden onder de getroffen bevolking meer gewonden dan doden geteld.

Bij gebruik van brandbommen daarentegen breidde het aanvankelijk eveneens beperkte schadegebied zich veel sneller uit, als gevolg van de talrijke brandhaarden binnen de bebouwing; in tegenstelling tot een bombardement met brisantbommen waren er nu meer doden dan gewonden.

Dat verschil in uitwerking van brisant- en brandbommen leidde ertoe dat er bij de voorbereiding van bombardementen geleidelijk steeds meer rekening werd gehouden met de beoogde resultaten en dat daarom bommensoorten werden gekozen waarvan een maximale uitwerking kon worden verwacht. Zo dienden luchtmijnen voor het blootleggen van het brandbare inwendige van gebouwen — ter vergroting van het brandbare oppervlak — in een groter gebied dan door de eenvoudige brisantbommen kon worden bestreken; de *zwaardere brisantbommen*, in het bijzonder indien voorzien van een vertraagde ontsteking, konden diepe kraters slaan zodat waterleidingen werden vernield; *middelzware en lichte brisantbommen* — al dan niet met tijdontsteking — konden, gemengd door de afgeworpen *brandbommen*, bevolking en hulpverleners dwingen in de schuilplaatsen te blijven zodat de branden zich vrij konden ontwikkelen en de machteloosheid van de hulporganisaties het demoraliserende effect nog versterkte.

De ervaring leerde dat de schade van een brisantbombardement in gemiddeld drie maanden werd hersteld; na een aanval met brandbommen vergde dat gemiddeld zes maanden. De RAF ging daar-

om ertoe over, bij bombardementen op Duitse oorden een gemengde bommenlast te gebruiken van veelal 60% brand- en 40% brisantbommen, omdat dan de som van de effecten destructiever zou zijn en de hulpverlening kon worden gedwarsboemd als tijdontstekingen werden gebezigd. In die opzet werden meer dan 75 Duitse steden eenmaal of vaker gebombardeerd door luchtvlotten van 800 tot 1000 bommenwerpers. De gevolgen waren bijna onvoorstelbaar. Een van de eerste doelen voor een dergelijke grootscheepse aanval was Keulen; daar werden 1455 ton bommen, waarvan 60% brand-, afgeworpen; 250 ha bebouwde oppervlakte met 18.432 huizen, flats, e.d., werd verwoest, en er vielen ongeveer 500 doden en 5000 gewonden.

Een van de laatste doelen in Duitsland die door de geallieerden werden gebombardeerd, was Dresden. Binnen 24 uur werden daarop, in drie aanvalsegolven, ontstellende hoeveelheden bommen afgeworpen: in de nacht van 13 op 14 februari 1945 rond 3000 brisant- en 400.000 brandbommen; 3 uur later, in de vroege ochtend van 14 februari, nog eens 5000 brisant- en 200.000 brandbommen en ten slotte, ongeveer vijftien uur na de eerste aanval, in de middag van diezelfde dag 2000 brisant- en 50.000 brandbommen. Het totale aantal slachtoffers werd geschat op meer dan 100.000; in de loop van drie maanden werden omstreeks 18.000 doden geborgen waarvan 65% niet meer kon worden geïdentificeerd, en naar schatting moeten ook daarna nog 10.000 à 15.000 doden onder de puinhopen zijn blijven liggen, reden waarom die puinhopen werden bewerkt met vlammenwerpers en bedekt met ongebluste kalk om epidemieën en besmettingen te voorkomen.

De stad waarover het meeste is gepubliceerd, is echter Hamburg. Haar vooraanstaande plaats in de literatuur dankt deze stad vooral aan de *vuurstorm** die daar werd veroorzaakt door enerzijds de langdurige droogte en hoge temperaturen in de zomer van 1943, en anderzijds de hoge concentratie aan brandbommen.

De eerste aanval, in de nacht van 24 op 25 juli 1943 uitgevoerd op het westelijke deel van de

stad, verwoestte ongeveer 4 km²; de daarbij in brand gezette gebouwen vertegenwoordigden een brandend gebouwenfront ter lengte van 86 km, waartegen 86 Duitse brandweereenheden werden ingezet. (De toenmalige Duitse brandweereenheid kan globaal worden gelijkgesteld aan een brandweercompagnie uit een MC-Brandweer, ter sterkte van 150 man.)

De tweede aanval vond plaats in de nacht van 27 op 28 juli, en was gericht op het zuidoostelijke deel van de stad. Daarbij werd ongeveer 12 km² verwoest, overeenkomende met een brandend gebouwenfront met een lengte van 215 km, waar tegelijkertijd bijna 7000 gebouwen in brand stonden; daartegen werden 96 brandweereenheden ingezet.

De derde aanval greep het zuidelijke stadsdeel aan en verwoestte daar ongeveer 5 km², met een brandend gebouwenfront van 166 km waarop 98 brandweereenheden werden ingezet.

Het effect van brisantbommen in een dergelijke situatie bleek meervoudig: hun vernielende werking vergrootte de brandbare oppervlakte, vernielde ruiten ook op grotere afstand zodat het vlieg-vuur vrij spel kreeg, demoraliseerde de bevolking en dwong de mensen in de schuilplaatsen te blijven als gevolg waarvan zij — en ook de brandweereenheden — de brandhaarden niet onmiddellijk in de beginfase al konden bestrijden. Die combinatie van factoren veroorzaakte een geweldige oppervlaktebrand — een *vuurstorm* — die in een tijdsverloop van twee à drie uur zijn hoogtepunt bereikte en daarna nog drie tot vier uur onverminderd bleef voortwoeden.

Door het samengaan van invloeden die het ontstaan van een vuurstorm bepalen ontwikkelde zich in het gebombardeerde Hamburg een luchtstroming in de richting van het centrum van de brand met windkracht 12. Daarmee werd zó overvloedig zuurstof toegevoerd dat het bestrijden van de brand zo goed als onmogelijk werd. De enorme hitte en de gloeiende asregen verhinderden de brandweer zelfs, gebruik te maken van bestaande open plekken, pleinen en parken voor het opstel-

* Een *vuurstorm* is een vrij zeldzame vorm van rampzalige ontwikkeling van een oppervlaktebrand, die zich kan voordoen onder de volgende voorwaarden:

- de bebouwingsdichtheid moet ten minste 30% bedragen;
- de vuurbelasting en de brandbaarheid van de bebouwing met inhoud moeten aan zekere eisen voldoen;
- de getroffen oppervlakte moet 10 km² of meer bedragen;

— het aantal initiële brandhaarden moet zodanig zijn dat bij een bebouwingsdichtheid van 30% globaal 1/6 van de gebouwen direct in brand raakt (berekend werd dat die voorwaarde het uitwerpen vergde van ten minste 80 t/km²);

— gunstige weers- en klimatologische omstandigheden, te weten langdurige droogte, een windkracht van 0-10 km/h bij het aardoppervlak en in de hogere luchtlagen tot op ongeveer 4 km hoogte bij instabiele atmosfeer.

len van het materieel en voor het bestrijden of af-grendelen van de branden.

Hoewel het uiterste werd gedaan om de duizen-den te redden die zich in het getroffen gebied in schuilkelders bevonden, mocht niets baten: tal-lozen die hun schuilplaatsen trachten te ontvluch-ten, werden door de vuurstorm omvergeworpen en kwamen om door de verzengende hitte of door zuurstofgebrek. De brandweerautoriteiten raam-den het aantal slachtoffers op omstreeks 55.000; 45.000 lichamen werden teruggevonden, de ver-misten waren waarschijnlijk onder de ruïnes be-dolven of wellicht volkomen verast. Ongeveer 18.000 mensen werden gered.

De materiële schade was enorm: 35.700 inboedels werden totaal vernietigd, 4660 ernstig beschadigd; van 450.800 gezinswoningen waren er 253.400 geheel vernield dan wel voor verder gebruik on-geschikt; aan gebouwen was een oppervlakte van 15 km² volledig vernietigd, een nog veel groter gebied was zwaar beschadigd.

De duizenden slachtoffers die later in de schuil-kelders werden aangetroffen, bleken niet te zijn verbrand maar te zijn omgekomen door verstik-king als gevolg van zuurstofgebrek, door inwendig hitteletsel, of door koolmonoxydevergiftiging. Dat werd vastgesteld toen een grootscheeps onderzoek werd verricht naar doodsoorzaken en aard van de verwondingen, teneinde richting te kunnen geven aan de geneeskundige hulp in het terrein en in de ziekenhuizen. Voor dat onderzoek stelde in 1943 het Duitse ministerie voor de luchtvaart een aan-tal medische commissies in, die echter geen vol-ledig inzicht konden verschaffen. Wel bleek het mogelijk de doodsoorzaken onder te brengen in twee groepen, en wel uitwendig c.q. inwendig let-sel.

Doodsoorzaken door uitwendig letsel:

- bedolven onder puin dan wel letsel door rond-vliegende brokstukken;
- bijkomende gevolgen van explosies (verdrin-king, vergiftiging, verbranding);
- brandwonden;
- tetanus bij verwondingen indien tevoren geen serum was gegeven.

Doodsoorzaken door inwendig letsel:

- koolmonoxydevergiftiging in schuilkelders en tijdens reddingswerkzaamheden;
- werking van hitte door inademing, geleiding en straling bij zeer hoge temperaturen;
- oververhitting in lange tijdsperioden terwijl

dat normaliter slechts gedurende korte tijd kan worden doorstaan;

- inademing van stof;
- luchtdrukwerking op het inwendige;
- hartverlaming door schrik of uitputting.

Duidelijk kon worden vastgesteld, ook uit studies en rapporten uit andere Duitse steden, dat mecha-nische oorzaken bovenaan stonden; dergelijke let-sels verschillen nauwelijks van die welke in de oorlogsgeneeskunde voorkomen. Shock moet een zeer grote rol hebben gespeeld: statistieken uit een van de ziekenhuizen geven aan dat tussen 12 en 13% van alle daar geregistreerde slachtoffers uit gebombardeerde gebieden daaraan was overleden. Andere belangwekkende gegevens uit de ervarin-gen van Hamburg en andere Duitse steden zijn:

- de temperatuur van de brandhaarden bedraagt 800 à 1000°;
- in 20 minuten na het vallen van de eerste bom-menserie ontstaat een oppervlaktebrand die zich kan ontwikkelen als hiervoor beschreven;
- 80% van de slachtoffers overlijdt aan CO-vergiftiging.

Het kernwapen

In de slotfase van de Tweede Wereldoorlog moest worden vastgesteld dat de uitwerking van de tot dan toe gebruikelijke grote conventionele bombar-dementen kon worden geëvenaard zo niet over-troffen door één enkele bom. Sindsdien is ook de invloed van een kernwapeninzet op de bebouwing van een stad onderwerp van studie, waarbij de gegevens werden ontleend aan de praktijk van Hirosjima en Nagasaki, alsmede aan daarna uitge-voerde Amerikaanse proefnemingen.

Met uitzondering van het fall-outpatroon waarin de radioactieve neerslag later terechtkomt, ver-toont de uitwerking van een kernwapenexplosie in het algemeen een cirkelvorm. Daardoor is het mogelijk de effecten van zo'n wapen te groeperen in concentrische cirkels rond een punt dat lood-recht onder het explosiepunt is gelegen, het zg. *grondnulpunt* (gnp). De grootte van die *schade-zones*, gerelateerd aan de overdruk, is afhankelijk van het vermogen van het kernwapen, de explosie-hoogte boven het maaiveld, en de weersgesteldheid (luchtvochtigheid, windsnelheid, zicht).

Kernzone (schadezone I)

- gebouwen totaal vernield dan wel ernstig be-schadigd; ruïnes en resten van de bebouwing moe-ten worden afgebroken;

— straten door puin versperd en niet toegankelijk;

— betreden van deze zone onmogelijk door felle branden (ca. 33% staat in brand) en hoge radioactiviteit (bij maaiveld- of zeer lage explosies);

— dichte wolken verstikkende rook en stof, as-regen, instortingen en ontploffingen maken eveneens betreden onmogelijk;

— eventuele overlevenden zullen een dodelijke dosis hebben opgedaan door de initiële radioactiviteit en zullen — indien zij nog tot vluchten in staat zijn — onderweg omkomen door die dosis en door hun reeds opgelopen en nog daarbij komende verwondingen;

— hulpverleningsacties in dat gebied zijn uitgesloten.

Middenzone (schadezone II)

— belangrijke tot matige schade aan gebouwen, die deels moeten worden ontruimd;

— bij een hoge luchtexplosie geen levensgevaar door directe initiële radioactiviteit, bij maaiveldexplosie evenwel langdurig verblijf onmogelijk ten gevolge van nabijliggende radioactiviteit;

— straten zijn niet of nauwelijks begaanbaar (afhankelijk van de wegbreedte en de soort en hoogte van de daaraan liggende bebouwing);

— het schadebeeld is minder angstaanjagend doordat niet alle gebouwen zijn weggevaagd;

— indien brandbestrijding uitblijft, zullen de verspreide branden zich uitbreiden en samensmelten tot oppervlaktebranden;

— in deze zone ligt de primaire brandgrens, waarbinnen 10 tot 15% van de branden direct ontstaat door de hittestraling van de kernwapenexplosie;

— de bevolking zal uit deze zone vluchten met medeneming van de gewonden, maar zal daarbij hinder opleveren voor hulpverleners met hun materieel; die vlucht is echter onontkoombaar, en het opvangen en reguleren daarvan vormen derhalve een wezenlijk onderdeel van de rampenbestrijding;

— in deze zone spelen zich de activiteiten van brandweer en reddingsdienst af.

Buitenzone (schadezone III)

— matige tot lichte schade aan gebouwen (voornamelijk glas- en pannenschade);

— bij grote vermogens (d.i. boven 50 kt) ligt de primaire brandgrens zelfs in deze zone;

— vele lichtgewonden ten gevolge van rondvliegend glas, dakpannen, e.d.;

— in deze zone spelen zich de activiteiten af van

de brandweer — indien de primaire brandgrens daar ligt — en van de reddingsdienst die zich beweegt op het grensgebied met zone II, terwijl de geneeskundige dienst er gewondenverzamelplaatsen inricht in daarvoor nog geschikte gebouwen.

In het vorenstaande is globaal en enigszins gesimplificeerd aangegeven met welke factoren moet worden gerekend bij conventionele en kernwapenbombardementen. Bij de bestrijding daarvan openbaren zich enkele verschillen, zowel bij het ontstaan en de ontwikkeling van de branden als betreffende de inzetmogelijkheden van het rampenbestrijdingspotentieel.

De brandstichtende werking van conventionele middelen — de thermische straling — duurt betrekkelijk lang, en belooft gemakkelijk een tiental minuten. In die tijdsduur loopt de omgevingstemperatuur op ten gevolge van de hittestraling, zodat een eenmaal begonnen brand snel in hevigheid kan toenemen en zich met andere enkelvoudige brandhaarden op een klein gebied kan verenigen tot groeps- en complexbranden.

De thermische straling bij een kernwapenexplosie daarentegen duurt zeer kort, ten hoogste enkele seconden. Zij is het sterkste in de buurt van het grondnulpunt en neemt af met de afstand daarvan. Afhankelijk van de explosiehoogte, de breedte van de straten en de hoogte van de gebouwen zal een zekere schaduwwerking optreden. Door de invalshoek van de thermische straling zullen de branden op nagenoeg alle verdiepingen kunnen ontstaan. Het verschil voor de brandbestrijding bestaat hierin, dat bij conventionele branden zeer snel met grote branden moet worden gerekend, terwijl na kernwapeninzet meer kleinere branden moeten worden geblust. Op het terrein van de reddingsdienst kunnen de reddingsacties na een conventioneel bombardement in het gehele getroffen gebied worden uitgevoerd — afgezien van de brandsituatie die alle activiteiten kan verhinderen tot drie à vier uur na de aanval — maar na een kernwapeninzet kan zone I niet worden betreden; afhankelijk van de brandontwikkeling zal de reddingsdienst in zone II zo ver mogelijk in de richting van het gnp opschuiven. Bovendien kan zich daarbij nog de moeilijkheid voordoen dat de verspreiding van radioactieve fall-out over het rampgebied — indien de intensiteit daarvan hoog is — alle hulpverlening onmogelijk kan maken in een bepaald tijdsbestek.

De met de rampbestrijding belaste civiele autoriteiten zullen moeten bepalen waar met de bestrijding kan en zal worden aangevangen. Bij conven-

tionele zowel als bij kernwapenbombardementen worden verschillende methoden gebruikt om de aangrijpingspunten voor de brandbestrijding vast te stellen. Op die punten begint de bestrijding met het lokale potentieel; het later arriverende bijstandspotentieel wordt dan op de linker- of rechterflank van het eerste ingezet, waarbij het streven altijd is de brand in te sluiten dan wel te kanalisieren. Voor een aantal veronderstelde eventualiteiten zijn, in het kader van het voorbereiden op een zo doelmatig mogelijke rampbestrijding, reeds in vreedstijd „draaiboeken” ontworpen voor zowel lucht- als grondexplosies; die voorbereide plannen geven tevens aan op welke plaatsen het lokale potentieel onmiddellijk wordt ingezet en welk bijstandspotentieel in uiterste instantie nodig is.

Het opstellen van de vorenbedoelde *Voorbereide Bestrijdingsplannen* is een van de taken van de Organisatie Bescherming Bevolking (OBB); richtlijnen voor deze, naar de inhoud gestandaardiseerde, plannen zijn opgenomen in het *Voorschrift leiding BB*.

Organisatie Bescherming Bevolking

De eerste leidraad voor het organiseren van de bescherming van de burgerbevolking werd reeds in 1949 aan de burgemeesters uitgegeven door het ministerie van binnenlandse zaken. Naarmate daarna ook de eigen ervaringen uit bombardementen op Nederlandse steden beter werden geëvalueerd en gerubriceerd, en uit geallieerde bron aanvullende gegevens werden verkregen over de Tweede Wereldoorlog en de kernwapeninzet tegen Japan, groeide steeds meer het inzicht dat Nederland niet onvoorbereid mocht blijven met het oog op een mogelijke toekomstige oorlog. Dat impliceerde dat een gedegen civiele-verdedigingsvoorbereiding noodzakelijk was; en dat was de reden waarom de Nederlandse regering besloot de bescherming van de bevolking wettelijk te regelen.

In 1952 werd de *Wet Bescherming Bevolking* van 10 juli 1952, Stbl. 404, afgekondigd. Daarin werd het beginsel van de *zelfbescherming* centraal gesteld: de individuele burger behoort eerst in zijn eigen omgeving bescherming te zoeken tegen de gevaren die hem kunnen bedreigen; in tijden van oorlogsdreiging zal de overheid voorlichting geven over de beste manier waarop dat kan worden gedaan.

Onderkend werd evenwel dat deze zelfbescherming onmogelijk toereikend zou kunnen zijn. Om in een wat uitgebreidere hulpverlening te kunnen voorzien, werd daarom tegelijkertijd de zg. *Ge-*

organiseerde Zelfbescherming geregeld (GZB), waarin vrijwilligers — *noodwachers* — zouden optreden, per wijk georganiseerd in Algemene Hulpverlenings Ploegen en Eerste-Hulpploegen; die regelingen werden vermeld in de *Wet op de Noodwachten*, afgekondigd op dezelfde datum, Stbl. 405. Bovendien werd later de *Bedrijfszelfbescherming* (BZB) in het leven geroepen (BZB-besluit 1958) voor bedrijven, instellingen, e.d., waarin op overeenkomstige wijze als in de wijken verschillende hulpploegen zullen worden geformeerd, die echter niet onder BB-bevelen worden gesteld. En ten slotte werd voor bedrijven van vitaal belang voor de oorlogsproductie of voor het maatschappelijke leven — zoals bijvoorbeeld energiebedrijven — de zg. *Bedrijfsbescherming* geregeld; die bedrijven krijgen dan van de minister van binnenlandse zaken, in overleg met diens ambtgenoten die dat mede aangaat, opdracht bepaalde maatregelen te treffen ter verzekering van het functioneren van dat bedrijf.

Aangezien de rampbestrijding in voorkomend geval slechts efficiënt kan zijn als bij de voorbereidingen niets aan het toeval is overgelaten en de uitvoering uitstekend wordt gecoördineerd en geleid, is het duidelijk dat de voorbereiding van dat alles een belangrijke rol speelt. De *Wet Bescherming Bevolking* is, zoals blijkt uit art. 1 dat reeds in een andere bijdrage werd geciteerd, primair bestemd voor de bescherming tegen de gevolgen van oorlogsgeweld. Het in art. 4 van die wet vermelde *Rijksplan voor de bescherming van de bevolking* — vast te stellen door de minister van binnenlandse zaken in overeenstemming met de andere ministers wie het mede aangaat — is dan ook gebaseerd op de *Militaire Onderstelling* inzake aard, omvang, frequentie en plaats van luchtaanvallen waarmee in tijd van oorlog moet worden gerekend. Daarbij is het streven, in het algemeen die maatregelen te nemen waarvan in redelijkheid kan worden verwacht dat zij hun nut zullen behouden ook al zou de militaire onderstelling worden herzien. Weliswaar zegt art. 37 van meergenoemde wet „In geval van watersnood of andere rampen alsmede dreigend gevaar voor het ontstaan daarvan kunnen Wij deze Wet op voordracht van Onze Minister-President voor zover nodig van overeenkomstige toepassing verklaren”, maar op dergelijke andere rampen zijn sinds het begin van de jaren '60 noch de organisatie noch de uitrusting afgestemd: die zijn in hoofdzaak gericht op het bestrijden van de gevolgen van kernwapenaanvallen en conventionele bombardementen.

De Organisatie Bescherming Bevolking zal hulp in groter verband alleen kunnen verlenen als daarvoor meer tijd beschikbaar is. Dan zal er immers gelegenheid zijn de organisatie paraat te maken; de vredesorganisatie bestaat slechts voor een klein gedeelte uit beroepskrachten, en verder uit personen die normale functies in het maatschappelijke leven vervullen zodat zij eerst zullen moeten worden opgeroepen.

De OBB is een burgerlijke organisatie die staat onder de burgerlijke gezagsdragers, te weten de minister van binnenlandse zaken, de commissarissen der Koningin, en de burgemeesters. Met uitzondering van Amsterdam, Dordrecht en Texel zijn de gemeenten ondergebracht in samenwerkingsverbanden die de naam *kring* dragen. Nederland is zo verdeeld in 43 BB-kringen. Binnen de kring vormen de burgemeesters van de samenwerkende gemeenten de *kringraad*, die op het gebied van de BB de gezamenlijke bevoegdheden van de afzonderlijke burgemeesters uitoefent. Deze kringraad wordt terzijde gestaan door een commando onder leiding van een *Hoofd Bescherming Bevolking* (HBB) die, met in zijn staf de hoofden van de onder hem gestelde *BB-diensten* en vertegenwoordigers van de gemeentelijke diensten en de plaatselijke politie, in tijden van paraatheid opereert vanuit de *kringcommandopost* (COP).

BB-diensten in de kring

De noodwacht van de kring bestaat, behalve het HBB-commando, uit:

- de vooruitgeschoven hulpverleningseenheden;
- reddingsdiensteenheden;
- geneeskundige eenheden;
- gewondentransporteenheden;
- ABC (NBC)dienst;
- waarschuwingdienst en alarmering;
- verbindingdienst;
- verzorgingsdienst.

Deze eenheden zijn georganiseerd in ploegen, groepen en pelotons. In de huidige OBB is het peloton de grootste operationele eenheid. Een aantal pelotons van de hierboven genoemde diensten is verdeeld over een of meer sectorgroepen, onder leiding van een *Algemeen Sectorcommandant*; binnen zo'n sectorgroep staan de onderscheidene diensten onder leiding van een *Sectorcommandant*. Doordat per kring kan worden beschikt over een wisselend aantal pelotons, is de sterkte van een sectorgroep variabel; globaal geldt dat een sectorgroep ongeveer 500 à 600 man sterk is.

Brandweer

Het brandweermaterieel van de gemeenten wordt bij de bestrijding van oorlogsbranden ingezet in het kader van de BB. Ter aanvulling van het in vredetijd aanwezige materieel heeft het Rijk bovendien motorspuiten en slangen ter beschikking gesteld. Een deel van die aanvulling is bestemd voor plaatsing aan boord van havenboten; zo kan in oorlogstijd in het Rotterdamse havengebied een varende brandweercolonne worden geformeerd. Ten behoeve van kringen in waterarme gebieden — zoals bijvoorbeeld Enschede — heeft het Rijk verplaatsbare bluswaterreservoirs beschikbaar gesteld om in tijd van nood te voorzien in de behoefte aan bluswater.

Vooruitgeschoven hulpverleningseenheden

Deze eenheden zijn georganiseerd in ploegen die alleen in de grotere woonkernen bestaan; zij dringen zeer snel in een rampgebied binnen, voor de gespecialiseerde diensten aanwezig zijn, om te proberen zoveel mogelijk overlevenden te redden, zo nodig te bevrijden, hen een vluchtweg te wijzen en eerste hulp te verlenen.

Reddingsdienst, geneeskundige dienst en gewondentransport

Deze samenwerkende diensten vormen in feite de hulpverleningsketen. Zij zijn in het leven geroepen om zo snel mogelijk zoveel mogelijk gewonden in een zo goed mogelijke toestand over te brengen naar ziekeninrichtingen. Met het oog op de verzorging in deze inrichtingen is de ziekenhuisorganisatie in buitengewone omstandigheden in het leven geroepen onder verantwoordelijkheid van het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne. Behalve de eigen mogelijkheden tot afvoer van de gewonden uit het rampgebied zijn bovendien provinciale gewondentransporteenheden geformeerd.

ABC-dienst

Deze dienst beschikt — voor het kunnen adviseren van beschermingsmaatregelen — over een fijnmazig net van meetposten, uitgerust met instrumenten voor het meten van de stralingsintensiteit en het constateren van eventuele chemische besmettingen. Een groot aantal van deze meetposten is uitgerust met apparatuur voor het vaststellen van het gnp, het vermogen en de springhoogte van een kernwapenexplosie. Voor terreinverkenningen beschikt deze dienst eveneens nog over mobiele verkenningseenheden. Deze kunnen ook worden ingeschakeld voor ontsmettingstaken.

Waarschuwingsdienst en alarmering

De taak van deze dienst is het, de bevolking tijdig te waarschuwen tegen luchtgevaar en radioactieve en/of chemische neerslag. Het personeel is ondergebracht in de COP; van daaruit wordt de bevolking gealarmeerd met sirenes, die in werking worden gesteld per zg. sirenegebied.

Verbindingsdienst

Deze beschikt voor het overbrengen van berichten tussen nationale, provinciale en lokale BB-instansies onder andere over een net van radio-, telex-, facsimile- en telefoonverbindingen. Voor de communicatie met de eenheden in het rampterrein staan mobilfoons en portofoons ter beschikking.

Bemanning van de noodwacht

Het personeel van de OBB bestaat uit vier categorieën:

- noodwachtambtenaren, die de vaste beroepstaven BB vormen;
- voor die taken aangewezen gemeente-, provinciale of rijksambtenaren;
- vrijwilligers;
- plichtnoodwachters.

De functies bij de overheidsdiensten worden vervuld door vrijwilligers (voornamelijk bij de brandweer) en plichtnoodwachters, d.w.z. de buitengewoon dienstplichtigen.

Bijstand

Ondanks het grote aantal BB-diensten is het potentieel dat in een BB-kring kan worden ingezet niet zó omvangrijk dat elke kring afzonderlijk aan de gevolgen van een oorlogscalamiteit het hoofd kan bieden. Daarom geldt binnen de OBB het *principe van de onderlinge bijstand*, wat wil zeggen dat de niet getroffen kringen binnen de provincie hulp verlenen aan de getroffen kring. Deze hulpverlening wordt namens de commissaris der Koningin geregeld door de *Provinciaal Commandant BB* en zijn staf.

Indien een provincie dermate zou zijn getroffen dat onderlinge bijstand onmogelijk wordt, kan het *Nationaal Commando BB* aangrenzende provincies aanwijzen voor bijstandsverlening, of gebruik maken van het onder zijn bevel staande nationale hulpverleningspotentieel. Aanvankelijk, in het begin van de jaren '50, was het de bedoeling dat op elk niveau — zowel lokaal als provinciaal en nationaal — hulpverleningspotentieel beschikbaar zou zijn, al dan niet dank zij het principe van de

onderlinge bijstand. De opzet was, dat in de behoefte aan dergelijk, snel en overal inzetbaar, potentieel zou worden voorzien door de *Rijks Mobile Colonne*; maar de opbouw daarvan faalde, omdat er onvoldoende vrijwilligers voor waren te vinden, in tegenstelling tot de lokale en provinciale OBB. Om nu toch te kunnen beschikken over een nationale hulpverleningseenheid werd daarop in overleg tussen de ministeries van binnenlandse zaken en defensie besloten die eenheid te vullen met dienst- en reserveplichtig personeel dat, na de eerste oefening te hebben volbracht, geen mobilisatiebestemming zou hebben gekregen; die eenheid kreeg de naam *Korps Mobile Colonne*.

Oorlogsrampbestrijding door het KMC

Het KMC is derhalve bedoeld als een steunverlenende organisatie in handen van de leiding van de BB; als zodanig staat het voor zijn oorlogstaak onder operationeel bevel van de *Nationaal Commandant BB*. De verschillende Mobile Colonne van het Korps hebben elk een of meer prioriteitssteden toegewezen gekregen, rekening houdende met de dislocatie van die MC's die weer verband houdt met de ligging van de potentiële doelen en doelengebieden die in de planning werden onderkend. Het optreden van de eenheden van het KMC moet uiteraard worden ingepast in de activiteiten van de plaatselijke OBB, die zullen verlopen volgens de daartoe tevoren ontworpen plannen van het HBB.

Voor de inzet van het kringpotentieel — i.c. de BB-diensten — zijn, zoals reeds aangeduid, *Voorbereide Bestrijdingsplannen* ontwikkeld die uitsluitel geven over:

- de hoeveelheid benodigd materieel;
- de plaats(en) waar waarschijnlijk moet worden opgetreden;
- de benodigde bijstand.

Voor het berekenen van het benodigde potentieel gelden enkele vuistregels; zo rekent men voor:

- de *brandweer* per blusgroep 50 m vuurfront;
- de *reddingsdienst* per 0,25 km² een peloton voor de zg. oppervlakteslachtoffers en een peloton voor de ingesloten en moeilijk te redden slachtoffers;
- de *gnk dienst* naar rata van het aantal inwoners, in schadegone II per 10.000 inwoners twee gewondenverzamelplaatsen en in schadegone III per 12.000 inwoners één gewondenverzamelplaats.

Voor de eenheden van het KMC gelden dezelfde

vuistregels, die tot dusverre hun nut hebben bewezen voor het maken van plannen en bij het opzetten van opleidingen en oefeningen.

De Voorbereide Bestrijdingsplannen worden gebruikt bij het oefenen van de staven van de verschillende MC's en bij de vormingsherhalingsoefeningen. Dientengevolge mag worden verwacht dat de gang van zaken, procedures, e.d., in geval van een werkelijke inzet vertrouwde materie zullen blijken te zijn, hetgeen de coöperatie en coördinatie zal kunnen bevorderen.

Verloop van de rampbestrijding

In het onverhoopte geval van een rampsituatie verloopt de rampbestrijding in grote lijnen als volgt. De individuele zelfbescherming, aangevuld met de GZB en de BZB, worden in eerste aanleg geassisteerd met inzet van het plaatselijke potentieel op de meest bedreigde punten, op bevel van het Kringcommando. Onmiddellijk daarna wordt nagegaan hoe groot de behoefte is aan bijstandsverlenend potentieel en waar dat moet worden ingezet; dat laatste gegeven maakt het mogelijk, in de aanvraag om bijstand — gericht tot de betrokken Provinciaal Commandant BB — tevens aan te geven naar welk ontmoetingspunt (*loodspost*) dat potentieel moet worden gedirigeerd.

Het Provinciale Commando wijst daarop, tot een maximum van twee derden van de sterkte, andere kringen aan voor het verlenen van de benodigde bijstand. Als ook dan de totale behoefte nog niet is gedekt, zendt de Provinciaal Commandant de aanvraag door naar het Nationale Commando BB, dat beslist over bijstandsverlening hetzij door BB-eenheden uit de aangrenzende provincies, hetzij door het KMC. In het laatstgenoemde geval wordt dan, in overleg met C-KMC en op grond van de operationele instructie, beslist welke eenheden als bijstand zullen worden gezonden. Eenheden die deze opdracht krijgen, ontvangen die in de vorm van een standaardbericht met de code „INZET”. Dat bericht behelst:

- naam van de eenheid;
- plaats van inzet;
- loodspost;
- gegevens over de ramp;
- informatie over eventuele andere eenheden en hun loodspost(en) ten behoeve van de onderlinge coördinatie;
- bijzonderheden (bijvoorbeeld doorschrijdingsdosis).

Verplaatsing en inzet van de eenheid — snelle reactie wordt bevorderd door indien mogelijk de

opdracht te laten voorafgaan door een waarschuwingsbevel — geschiedt in drie echelons;

— 1e echelon: verkenning- en ordergroep (c-MC, S2, S3, ccn, adj.-MC, vbdo);

— 2e echelon: operationele compagnieën;

— 3e echelon: verzorging.

Het eerste echelon begeeft zich onverwijld naar de opgegeven loodspost voor een eerste contact met de OBB, en wordt daar opgevangen door de c-loodspost die, namens het HBB, de c-MC voorziet van nadere gegevens; hij overhandigt hem voldoende overzichtskaarten voor hemzelf en voor elk der in te zetten compagnieën. Op de eerstbedoelde kaart zijn de COP van de Algemeen Sector Commandant en de beschikbare uitgangsstelling(en) reeds ingetekend, de andere kaarten worden door de adjudant-MC gereedgemaakt voor de compagnieën door daarop per cie de uitgangsstelling in te tekenen. Bovendien stelt c-loodspost per cie een gids beschikbaar voor de verplaatsing naar de ugs, en laat de verkenning- en ordergroep naar de COP van de Algemeen Sector Commandant gidsen voor de briefing; daarbij zijn alle leden van die groep aanwezig om tijd te sparen (c-MC hoeft zijn onderen niet alle gegevens zelf te vertellen, en dezen kunnen hun kaarten reeds geheel bijwerken). In de COP ontmoet c-MC tevens de sectorcommandanten brandweer, redding, geneeskundige dienst en abc-dienst, die optreden als adviseurs van de Algemeen Sector Commandant (die de algehele coördinatie verzekert) en tevens commandant zijn van de onder hen ressorterende BB-diensten.

De Algemeen Sector Commandant licht c-MC in over de situatie en de coördinatie, de sectorcommandanten verstrekken technische informatie op hun terrein. De briefing door de Algemeen Sector Commandant houdt in:

— kaartoriëntatie omtrent de commandoposten van HBB, Algemeen Sector Commandant, Sectorcn, en bijstandsverlenende eenheden BB resp. KMC;

— soort en tijdstip van het bombardement;

— vakgrenzen waarbinnen de MC moet optreden;

— door de BB reeds genomen maatregelen, o.a. inzet van BB-potentieel;

— of de bevolking werd gealarmeerd (sirenes of zelfs hele sirenegebieden kunnen zijn uitgevallen);

— of al dan niet onder fall-outomstandigheden moet worden gewerkt;

— eventuele beperkende maatregelen tijdens de rampbestrijding;

— duur van de inzet.

De aanvullende informatie van de zijde van de sectorcommandanten betreft de volgende sectoren.

BRANDWEER

- gedetailleerde beschrijving van het actiegebied, o.a. hoogteverschillen;
- gegevens waterwinplaatsen, zoals statische zuighoogte, bereikbaarheid, hoeveelheid water;
- plaatsen en ontwikkeling van de branden;
- te verwachten lijn waarop zal moeten worden ingezet;
- te gebruiken slangenwegen;
- brandrisicogegevens, betreffende soort bebouwing en dichtheid, brandsingels en brand- en explosiegevaarlijke objecten.

REDDING

- beschrijving actiegebied;
- lijn tot waar van de vtgn kan worden gebruik gemaakt;
- te gebruiken penetratiewegen;
- zwaartepunten terzake van het te verwachten aantal slachtoffers;
- gegevens over bebouwing en brandrisico;
- gegevens over gas, water, elektriciteit en rio-lering;
- plaatsen voor de gewondenverzamelplaatsen alsmede het aan- en afvoercircuit tussen het ramp-terrein en de gewondenverzamelplaatsen.

GENEESKUNDIGE DIENST

- gegevens over gewondenverzamelplaatsen en circuit als voren;
- plaatsen waar mogelijk aan- en afvoerdep-
dances kunnen worden ingericht;
- samenwerking met reddingsdienst OBB c.q.
eigen reddingsdienst;
- in hoevere transportsteun moet worden ver-
leend bij de afvoer van de behandelde slachtoffers
naar de geneeskundige inrichtingen in het achter-
land.

Op grond van hetgeen de briefing hem heeft ge-
leerd, komt de c-MC tot een voorlopig plan dat
hij onmiddellijk aan zijn onderen bekendmaakt.
Na verkenning van het toegewezen gebied wordt
het definitieve bevel uitgegeven; ter uitvoering
daarvan worden vervolgens de compagnieën in-
gezet.

Het is te begrijpen dat de briefing vaak noodge-
dwongen onvolledig zal zijn doordat de toestand
grondige verkenningen niet toelaat, het gebied te

uitgestrekt is en adequate meldingen nog ontbre-
ken. De Duitse literatuur vermeldt dat een enig-
zins betrouwbaar totaalbeeld soms pas na meer
dan 48 uur kon worden verkregen.

Capaciteit van een MC

BRANDWEER

Een MC-brandweer telt 48 brandweergroepen. Bij
hanteren van de vuistregel kan daarmee een maxi-
male inzetbreedte worden bereikt van 2400 m.
Daarbij geldt dan wel de voorwaarde dat de wa-
terwinplaats op een afstand van niet meer dan
700 m van het vuurfront is gelegen en dat de zuig-
hoogte maximaal 2,5 meter is; afwijken van die
voorwaarde betekent dat er andere systemen moe-
ten worden toegepast.

Om deinzetsnelheid te vergroten en rekenwerk te
voorkomen is een aantal standaard-watertransport-
systemen ontwikkeld waarbij de organisatie en de
indeling van het materieel niet worden aangetast.
Zo zijn er vier basis-watertransportsystemen (I t/m
IV) waarbij de afstanden tussen waterwinplaats en
vuurfront resp. 300, max. 700, max. 1040 en on-
geveer 2000 m zijn, en de vuurfrontbreedte in re-
latie daarmee resp. 2400, 2400, 1800 en 1200 m
bedraagt. In de laatstgenoemde drie systemen
wordt ook gebruik gemaakt van het 6"-slangen-
materiaal dat ter lengte van circa 16 km organiek
in elke MC-brandweer aanwezig is.

De MC-brandweer treedt in het begin altijd defen-
sief op, gericht op het voorkomen van uitbreiding,
en brengt daarbij zoveel mogelijk water uit om de
temperatuur van de branden omlaag te brengen
en zo de uitbreidingssnelheid af te remmen. Dat
houdt in dat aan de grootte van het aan zo'n MC
toe te wijzen bebouwde gedeelte een tevoren in-
gecalculeerd risico is verbonden: er zal voldoende
open water beschikbaar moeten zijn om de
pompen groot vermogen (ca. 2500 l/min) in staat
te stellen langdurig in bedrijf te blijven. Bovendien
is het noodzakelijk te zorgen voor een gedegen
inzetplan — waarvoor tijd moet worden uitgetrok-
ken — omdat later aan te brengen veranderingen
nagenoeg onmogelijk zijn: het uitleggen van een
systeem, zelfs met de 6"-slangen, gaat — uit de
rijdende voertuigen — zeer snel, maar juist het op-
ruimen is tijdrovend.

REDDINGSDIENST

De inzet van de reddingsdienst kan nauwelijks
volgens een vast plan verlopen: de op te sporen
slachtoffers kunnen zich op alle denkbare plaatsen

bevinden, mede afhankelijk van de vraag of de bevolking al dan niet werd gealarmeerd. De c-MC kan met zijn verkenningen daaraan maar weinig veranderen, en daarom is het zinvoller de cn-redding onmiddellijk hun opdracht te geven, want tijdverlies gaat ten koste van het slachtoffer. De reddingsdienst moet zeer veel improviseren. Gebruik makende van de opgegeven penetratiewegen moet zij zo diep mogelijk in het rampgebied doordringen om daar met de reddingsactiviteiten aan te vangen. De geredden worden naar zg. gewondennesten gebracht en van daar afgevoerd naar de gewondenverzamelplaatsen. De gewondennesten moeten aan berijdbare routes liggen omdat anders gedragen vervoer naar overnamepunten noodzakelijk zou zijn; dat kost mankracht en betekent kwadere kansen voor de nog niet geredden.

De commandovoering is, tot op het laagste niveau, de grote moeilijkheid voor de reddingsdienst. Immers, zodra de compagnie in het opgedragen gebied is ingezet, zwermen de pelotons en groepen uit om de slachtoffers op te sporen. De grootste last ligt daarbij op de schouders van de groepscommandanten. De huidige norm is dat per reddingsgroep per uur acht slachtoffers in veiligheid kunnen worden gebracht. Dat betekent per peloton 32 geredden per uur, per compagnie 96, en voor een complete MC-rdg/gnk 192.

GENEESKUNDIGE DIENST

In tegenstelling tot beide eerdergenoemde diensten is de inzet van de gnk-dienst de eenvoudigste: hij verricht zijn werk in, en uitgaande van, door de BB aan te wijzen gebouwen, die altijd zullen worden gekozen aan de periferie van het rampgebied op een afstand van bij voorkeur niet meer dan 5 km van de reddingsdienst.

De gewondenverzamelplaats moet ermee rekenen

dat niet alleen de aangevoerde slachtoffers hulp zullen behoeven maar ook getroffenen die op eigen gelegenheid daarheen zijn gekomen voor hulp; die laatste categorie zal na behandeling worden doorverwezen naar andere, door de civiele instanties aangewezen, opvangplaatsen.

De gewondenverzamelplaats kan 100 slachtoffers per uur behandelen; daarbij is het uitgangspunt dat het gaat om het transportgereed maken van de slachtoffers voor de afvoer naar de geneeskundige inrichtingen elders.

Slotsom

In het vorenstaande is globaal geschetst voor welke eventualiteiten een rampenbestrijdingsorganisatie nodig is, en welke plaats het Korps Mobiele Colonne daarin zal kunnen innemen.

Ter voorbereiding op een onverhoopt noodzakelijke inzet onderhoudt het KMC ook in vredetijd al uitstekende betrekkingen met de autoriteiten van de OBB, met de gemeenten waar wordt geoefend en met gemeenten en instellingen die gebruik maken van de opleidings- en oefenfaciliteiten van het OCKMC en de Legerplaats Crailo. Daarnaast wordt nauw samengewerkt met het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne met het oog op de nooddrinkwatervoorziening en de maatregelen op het gebied van de gewondenafvoer. De meeste contacten liggen derhalve meer op civiel dan op militair terrein. De militair-civiele samenwerking neemt dan ook een zeer belangrijke plaats in bij het geheel van voorbereidingen op een toekomstige taakvervulling door het KMC, zeker niet in de laatste plaats omdat het grondbeginsel van de *eenheid van opvatting* nergens zozeer bepalend is voor de resultaten van een gezamenlijk functioneren van samenwerkende organisaties als juist onder buitengewone omstandigheden.

B BOEKEN

Small arms, artillery and special weapons of the Third Reich, door T. Gander en P. Chamberlain, 371 blz., geïll. Uitg.: Macdonald and Jane's, Londen, 1978. Prijs: £ 15,-.

In dit, terecht als „encyclopedic survey” betitelde, boek hebben de schrijvers een volledige opsomming gegeven van alle wapens die in de periode 1939 tot en met 1945 door de Duitse landstrijdkrachten werden gebruikt, met inbegrip van hetgeen zij hadden buitgemaakt en hetgeen als experimentele bewapening door de troep werd beproefd. Het is daardoor geworden tot het eerste samenvattende overzicht van alle wapens die werden gebezigd door, dan wel ontwikkeld voor, de Wehrmacht, Waffen-SS, Luftwaffe-Felddivisionen, Marineküstenartillerie, Ortskommandantur- en Volkssturmeinheiten.

De inleiding, waarmee het boek begint, geeft een korte historische schets van de ontwikkeling van de Duitse strijdkrachten. Daarbij wordt tevens de verklaring gegeven voor de schier onvoorstelbare grote verscheidenheid van het Duitse wapentuig. In de jaren '30, nadat Duitsland de beperkende verdragen van na de Eerste Wereldoorlog had opgezegd, groeide de personeelssterkte van zijn krijgsmacht veel sneller dan de wapenproductie. De nieuwste, doeltreffendste wapens kwamen in te geringe aantallen, en werd hoofdzakelijk uitgegeven aan enkele eliteformaties die mede daardoor hogere ogen konden gooien dan de normale eenheden die vaak slechts waren bewapend met wat na de Eerste Wereldoorlog was verborgen.

De ervaringen uit de Spaanse Burgeroorlog kwamen evenwel te juister tijd: in een periode waarin de massaproductie werd voorbereid en gestart, konden de resultaten van wat op de Spaanse gevechtstvelden was beproefd, gemakkelijk als modifika-

ties in de produktielijnen worden aangebracht. Een niet geringe bijdrage aan de oorlogsvoorbereiding kwam ook van de toentertijd al waardevolle oorlogsindustrie van Tsjechoslowakije toen dat land in 1939 werd geannexeerd; toen Polen daarna werd aangevallen, waren tal van Duitse divisies uitgerust met hetgeen pas enkele maanden eerder was buitgemaakt: veel van dit materieel was zelfs in 1945 nog in gebruik.

Aan de steeds groeiende vraag naar meer en betere wapens kon door de moeizaam omschakelende Duitse industrie niet bevredigend worden voldaan. Het was minister Speer die in het begin van 1941 een gigantische reorganisatie uitvoerde die de gehele industrie — tot en met de kleinste werkplaats in het afgelegenste dorp — onder zijn gezag plaatste. Maar hoewel daarmee de productie van wapens en uitrusting werd gerationaliseerd, bleek ook die ingreep niet toereikend voor het standaardiseren van de gehele bewapening: de veroverde gebieden vergden immers bezettingstroepen, die weliswaar plaatselijk konden worden gerecruteerd maar waaraan toch ook wapens moesten worden verstrekt. Die bewapening werd veelal gevonden in de oorlogsbuit maar dat bezorgde de logistieke diensten nachtmerries: verouderde wapens, vaak zonder reservedelen en munitie, werden uitgegeven aan alle onderdelen die niet direct tot de voorste-lijnseenheden werden gerekend. Het gevolg was dat de werkelijke gevechtstroepen voortreffelijk waren bewapend, maar dat alle overigen het moesten stellen met een ongelooftzaam samenraapsel van uiteenlopende kwaliteit en bruikbaarheid.

Toen geleidelijk de bordjes werden verhangen, wreekte zich dat gemis aan een duidelijk beleid. Het sprekendste voorbeeld daarvan was waarschijnlijk wel het irrationele streven naar nieuwe wapens die de eindover-

winning alsnog moesten veilig stellen. Niet alleen dat research en development niet in het minst waren gecoördineerd, maar door de onophoudelijke luchtaanvallen schrompelde ook de produktiecapaciteit zinderogen ineen: gemis aan supervisie deed hobbyïsten tijd, energie en materiaal verspillen aan zinloze projecten als het geweer dat om een hoek kon schieten, het seinpistool waarmee miniatuur-antitankprojectielen konden worden verschoten, het 21 cm lange-afstandsspoorweggeschut toen spoorwegvervoer al praktisch onmogelijk was, en wat dies meer zij. Het is niet zozeer de bedoeling van de schrijvers geweest dat proces van opbloei, falen en ondergang van de Duitse bewapeningsindustrie te beschrijven. Voor de lezer is die wetenschap wel van belang, doch hij kan zich daarover ook elders informeren. Dit boek presenteert de gegevens over waarmee de Duitse soldaat was uitgerust. Die gegevens zijn inderdaad encyclopedisch gerangschikt en wie iets naders wil weten over een of meer van die wapens kan bezwaarlijk een beter handboek wensen.

Elke van de verschillende categorieën wapens wordt voorafgegaan door een beknopte inleiding waarin een samenvattende beschouwing wordt gegeven van de Duitse opvattingen terzake van die specifieke groep wapens, de ontwikkelingen die daaruit voortvloeiden, en de omvang van die categorie in de bewapening van de gehele krijgsmacht of de delen daarvan. Elk van de gevoerde wapens, waarvan de meeste ook zijn afgebeeld, wordt vervolgens in het kort beschreven onder vermelding van de voornaamste gegevens. In totaal bevat het boek meer dan 1100 illustraties.

Voor de liefhebbers is bovendien een uitgebreide bronnenlijst opgenomen, en een lijst van Duitse en andere afkortingen achterin het boek is een bijzonder nuttige „toegift” die ook bij het lezen van andere literatuur goede diensten zal kunnen bewijzen. Ten slotte completeert een naar wapensoort ingedeelde en naar kaliber en benaming onderverdeelde index het geheel, waarvan zonder voorbehoud kan worden gezegd dat het een aanwinst is voor de vakliteratuur, in het bijzonder van belang voor hen die zich meer en detail willen verdiepen in de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog.

W. WALTHUIS